ANTRASIS
OPERATYVINIŲ TARNYBŲ
DEPARTAMENTAS PRIE
KRAŠTO APSAUGOS
MINISTERIJOS

LIETUVOS
RESPUBLIKOS
VALSTYBĖS
SAUGUMO
DEPARTAMENTAS

2026 GRĖSMIŲ NACIONALINIAM SAUGUMUI VERTINIMAS

ANTRASIS
OPERATYVINIŲ
TARNYBŲ
DEPARTAMENTAS PRIE
KRAŠTO APSAUGOS
MINISTERIJOS

LIETUVOS
RESPUBLIKOS
VALSTYBĖS
SAUGUMO
DEPARTAMENTAS

2026

GRĖSMIŲ NACIONALINIAM SAUGUMUI VERTINIMAS

VILNIUS 2026

TURINYS

TURINYS	2
ĮŽANGA	3
ĮVADINIS ŽODIS	5
SANTRAUKA	10
RUSIJA	14
BALTARUSIJA	39
KINIJA	46
EKONOMINIS IR ENERGETINIS SAUGUMAS	59
KIBERNETINIS SAUGUMAS	71
ĮTAKOS VEIKLA PRIEŠ LIETUVĄ	76
EKSTREMIZMAS IR TERORIZMAS	84

ĮŽANGA

Antrojo operatyvinių tarnybų departamento prie Krašto apsaugos ministerijos ir Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimas teikiamas visuomenei vadovaujantis Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymo 8 ir 26 straipsnių nuostatomis. Dokumente pateikiamas abiejų žvalgybos institucijų neįslaptintas grėsmių ir rizikos veiksnių Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui vertinimas.

Dokumente vertinami įvykiai, procesai ir tendencijos, apie kuriuos rinkti informaciją ir vertinti grėsmes Lietuvos žvalgybą įgalioja Lietuvos Respublikos valstybės gynimo tarybos patvirtinti žvalgybos informacijos poreikiai. Remiantis jais ir atsižvelgiant į ilgalaikes nacionalinį saugumą veikiančias tendencijas, dokumente vertinamos svarbiausios artimoje perspektyvoje (2026–2027 m.) Lietuvos nacionaliniam saugumui galinčios kilti grėsmės ir rizikos veiksniai. Ilgalaikių tendencijų vertinimai pateikiami apžvelgiant iki 10 metų perspektyvą. Informacija, kuria remiantis pateikti vertinimai šiame dokumente, baigta rinkti 2026 m. vasario 6 dieną.

Dokumente vartojamų vertinimo tikimybių ir laiko perspektyvų reikšmės:

< 5 %	10–25 %	30–45 %	55–70 %	75–90 %	> 95 %
LABAI MAŽAI TIKĖTINA	**MAŽAI TIKĖTINA**	**NEATMESTINA**	**TIKĖTINA**	**LABAI TIKĖTINA**	**BEVEIK NEABEJOTINA**

ARTIMIAUSIA iki 6 mėn.	**ARTIMA** nuo 6 mėn. iki 2 m.	**VIDUTINĖ** nuo 3 iki 5 m.	**ILGALAIKĖ** nuo 6 iki 10 m.

Plk. Mindaugas MAŽONAS

Antrojo operatyvinių tarnybų departamento prie Krašto apsaugos ministerijos direktorius

Remigijus BRIDIKIS

Valstybės saugumo departamento direktorius

ĮVADINIS ŽODIS

Vieni grėsmę mūsų šalies nacionaliniam saugumui keliantys reiškiniai – oro erdvę pažeidžiantys rusiški dronai ar prieš Lietuvą nukreipta dezinformacija – yra akivaizdūs, kiti – priešiškai nusiteikusių šalių kibernetinės atakos ar žvalgybos tarnybų veikla – mažiau pastebimi ar rečiau aptariami viešojoje erdvėje.

Vis dėlto svarbiausias veiksnys, lemiantis Lietuvos saugumo situaciją – Rusijos ilgalaikis apsisprendimas didinti ir prireikus panaudoti karinę galią. Šiuo metu didžioji dalis Rusijos karinių pajėgumų yra sutelkti fronto linijoje Ukrainoje. Tačiau net ir kariaudama Rusija sugeba vykdyti ginkluotųjų pajėgų reformą, dėl kurios auga kariniai pajėgumai Kaliningrado srityje ir prie rytinių NATO sienų.

Plataus masto karas prieš Ukrainą, lėtėjanti Rusijos ekonomika ir jai taikomos sankcijos neleidžia plėsti ginkluotųjų pajėgų tokiu tempu, kokiu norėtų Kremlius. Bet Rusijos valdžia pasiryžusi siekti karinių tikslų, nepaisydama savo piliečių gerovės – didinami mokesčiai ir nesuvaldoma infliacija vis labiau paveiks Rusijos gyventojus, kuriems teks susitaikyti su karinių išlaidų našta.

Nors konvencinė karinė grėsmė Lietuvai artimiausioje perspektyvoje išliks maža, netrūksta kitų saugumo iššūkių. Lietuvai priešiški kaimyniniai režimai naudoja nekonvencines priemones, kurių tikslas – paveikti mūsų piliečių protus, kurti nesaugumo atmosferą ir versti mus priimti šiems režimams naudingus sprendimus. Cigarečių gabenimas oro balionais, keliantis grėsmę civilinei aviacijai, ar Lietuvos piliečių politiškai motyvuoti sulaikymai yra Baltarusijos režimo naudojamos spaudimo ir terorizavimo priemonės, kuriomis siekiama režimo tarptautinio pripažinimo ir šaliai taikomų ribojimų mažinimo.

Nemažėja ir prieš Lietuvą nukreipta priešiškų žvalgybos tarnybų veikla. Negalėdamos aktyviai veikti mūsų šalies teritorijoje, priešiškų valstybių žvalgybos ir saugumo tarnybos stengiasi verbuoti į užsienį vykstančius mūsų piliečius. Kiekvienas, net ir neturintis prieigos prie įslaptintos informacijos asmuo, gali tapti jų taikiniu, todėl Lietuvos žvalgyba, kaip ir kitos šalies institucijos, ragina išlikti budrius ir atsisakyti kelionių į Rusiją ir Baltarusiją.

Grėsmėmis šalies saugumui gali tapti ir naujosios technologijos, patekusios į priešiškų veikėjų rankas. Jau matoma nauja tendencija – dirbtinio intelekto įrankiai naudojami vykdant kompleksiškas kibernetines atakas, nukreiptas prieš svarbias Lietuvos institucijas.

Melagingais pranešimais ir gąsdinimais Lietuvai priešiškos šalys ir joms prijaučiantys veikėjai siekia kelti paniką ir nepasitikėjimą valstybės institucijomis. Tačiau kritinis mąstymas, gebėjimas atskirti faktus nuo melagingos informacijos ir aktyvus domėjimasis saugumo aktualijomis padeda užkirsti kelią priešiškų veikėjų pastangoms ir stiprina mūsų pilietinę visuomenę.

Rusija sieks savo imperinių ambicijų senais „skaldyk ir valdyk" būdais, o vienas pavyzdžių – bandymas suardyti NATO partnerių vienybę. Priešnuodis tam – nuoseklus dialogas ir glaudesnis bendradarbiavimas, kuris praktiškai įtvirtina svarbiausias Aljanso nuostatas.

Nuosekliai auginami gynybiniai pajėgumai ir stiprūs ryšiai su NATO partneriais padeda atgrasyti Rusiją nuo neapskaičiuotos karinės agresijos prieš mus ar kitas Aljanso šalis. Prie Lietuvos gynybinio potencialo didinimo prisideda kiekvienas šalies pilietis, ugdydamas savo gebėjimą identifikuoti grėsmes ir jas užkardyti. Tikimės, kad šiame Lietuvos žvalgybos bendruomenės parengtame vertinime skelbiama informacija bus aktuali ir naudinga.

2025 metų svarbiausi saugumo įvykiai

SAUSIS

26 d.
įvyko A. Lukašenkos perrinkimo Baltarusijos prezidentu procedūra

27 d.
buvo pažeistas Latviją ir Švediją jungiantis Latvijos šviesolaidinis kabelis

VASARIS

8 d.
Baltijos valstybės atsijungė nuo BRELL

KOVAS

2 d.
Londone įvyko viršūnių susitikimas, kuriame Europos valstybės įkūrė Norinčiųjų koaliciją, turinčią suteikti paramą ir saugumo garantijas Ukrainai

5 d.
Emmanuelis Macronas iškėlė idėją dėl Europos *branduolinio skėčio*

13 d.
įvyko V. Putino ir A. Lukašenkos susitikimas Maskvoje – įsigaliojo 2024 m. gruodį dvišalis saugumo garantijų susitarimas

24 d.
įsigaliojo ES draudimas per jos uostus tranzitu gabenti Rusijos suskystintas gamtines dujas į kitas šalis

BALANDIS

10 d.
Lietuvos teismas pripažino GRU nelegalą Eduardą Manovą šnipinėjus Rusijai ir skyrė laisvės atėmimo bausmę

26 d.
Rusija pripažino, kad Šiaurės Korėjos kariai dalyvavo kariniuose veiksmuose prieš Ukrainos pajėgas Kursko srityje

GEGUŽĖ

13 d.
Rusijos naikintuvas pažeidė NATO oro erdvę, reaguodamas į incidentą su šešėlinio laivyno laivu Estijos teritoriniuose vandenyse

14 d.
ES priėmė 17-ąjį sankcijų Rusijai paketą

15 d.
įvyko pirmasis Ukrainos ir Rusijos derybinių delegacijų susitikimas

22 d.
oficialiai inauguruota Vokietijos 45-oji šarvuotoji brigada „Lietuva“

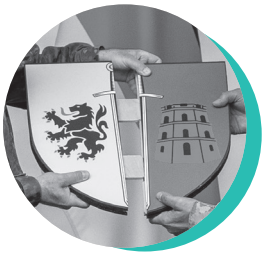

BIRŽELIS

1 d.
įvyko Ukrainos operacija „Voratinklis“ (masinė dronų ataka prieš Rusijos karinius aerodromus)

2 d.
įvyko antrasis Ukrainos ir Rusijos derybinių delegacijų susitikimas

15 d.
užfiksuotas pirmas atvejis, kai Rusijos karo laivas atvirai lydėjo šešėlinio laivyno tanklaivius Europos vandenyse

21 d.
Baltarusijoje apsilankė JAV prezidento specialusis pasiuntinys Ukrainai Keithas Kellogas

24–25 d.
Hagoje įvyko NATO viršūnių susitikimas, kuriame sąjungininkai sutarė gynybai ir su ja susijusios infrastruktūros finansavimui skirti 5 proc. BVP

10 d.
Lietuvos teritorijoje nukrito rusiškas dronas „Gerbera“

18 d.
ES priėmė 18-ąjį sankcijų Rusijai paketą

4 d.
Rusija pareiškė, kad nebesilaikys savo nusistatyto moratoriumo dėl vidutinio nuotolio balistinių raketų dislokavimo

9–10 d.
Rusijos bepiločiai orlaiviai pažeidė Lenkijos oro erdvę, sušauktos NATO konsultacijos

11 d.
NATO pradėjo naują oro erdvės gynybos misiją Rytų Europoje „East European Sentry“

22 d.
vyko kasmetiniai Rusijos branduolinės triados mokymai

23 d.
Rusijos orlaivis Il-78 pažeidė Lietuvos oro erdvę

24 d.
Ukrainos pilietis Daniilas Bardadimas nuteistas už Vilniuje esančios „Ikea“ parduotuvės padegimą bei rengimąsi įvykdyti teroro išpuolius Lietuvoje ir Latvijoje Rusijos karinės žvalgybos nurodymu

18 d.
Baltarusija paskelbė apie Rusijos vidutinio nuotolio balistinių raketų komplekso „Orešnik“ dislokavimą savo teritorijoje

LIEPA | RUGPJŪTIS | RUGSĖJIS | SPALIS | LAPKRITIS | GRUODIS

23–27 d.
Rusijos karinis jūrų laivynas vykdė operacinius mokymus „Liepos audra“

28 d.
Lietuvos teritorijoje nukrito antrasis dronas „Gerbera“, nešęs sprogstamąjį užtaisą

12–16 d.
vyko Rusijos ir Baltarusijos karinių mokymų „Zapad“ aktyvioji fazė

19 d.
trys Rusijos naikintuvai MiG-31 pažeidė Estijos oro erdvę, sušauktos NATO konsultacijos

23 d.
Rusija pasiūlė JAV pratęsti branduolinės ginkluotės kontrolės sutartį „New START“

23 d.
ES priėmė 19-ąjį sankcijų Rusijai paketą

26 ir 29 d.
Rusija atliko raketų „Burevestnik“ ir „Poseidon“ bandymus

27 d.
Lietuva oficialiai pasitraukė iš Otavos konvencijos, draudžiančios priešpėstinių minų naudojimą, saugojimą ir gamybą

SANTRAUKA

■ **Rusijos vykdomas karinės galios didinimas – svarbiausias regiono saugumą lemiantis veiksnys.** Lietuvos ir regiono saugumo situacija priklauso nuo Rusijos karinių pajėgumų, kurių augimą lėtina karas prieš Ukrainą. Šiuo metu Rusijai tenka skirti beveik visus turimus pajėgumus frontui, todėl jos galimybės kelti karinio pobūdžio grėsmes kitoms valstybėms išlieka laikinai apribotos. Vis dėlto tai gali keistis priklausomai nuo situacijos fronte.

■ **Šiuo metu Rusijos karo pramonė iš esmės geba aprūpinti kariuomenę karo lauke ir kartu remti ginkluotųjų pajėgų (GP) plėtrą.** Ji išlieka priklausoma nuo užsienio technologijų, medžiagų ir komponentų, kai kurios priklausomybės išliks ir ilgalaikėje perspektyvoje. Tačiau investuodamas į technologinį savarankiškumą Kremlius didina savo atsparumą sankcijoms.

■ **Baltarusijos režimas demonstruoja norą atkurti santykius su Vakarais, tačiau imtis pokyčių vidaus politikoje neketina.** Aliaksandrui Lukašenkai yra svarbu įrodyti savo valdžios teisėtumą ir siekti Baltarusijai taikomų sankcijų švelninimo. Nepaisant noro atkurti santykius, Baltarusijos režimas, beveik neabejotina, nešvelnins autoritarinės politikos, o jo veiksmai Lietuvos ir kaimyninių valstybių atžvilgiu, labai tikėtina, išliks agresyvūs.

■ **Kovai su demokratine opozicija Baltarusijos režimas sudaro ekstremistų sąrašus.** Į juos įtraukiami ne tik dėl politinių motyvų nuteisti baltarusiai, bet ir užsienio valstybių, taip pat ir Lietuvos, piliečiai bei subjektai, kritikuojantys Baltarusijos režimą. Šiuose sąrašuose esantiems ir į Baltarusiją vykstantiems Lietuvos piliečiams kyla sulaikymo grėsmė.

■ **Didindama karinę ir geopolitinę įtaką Kinija siekia kurti daugiapolę pasaulio tvarką.** Pekinas, įgyvendindamas šį tikslą, deda pastangas perimti lyderystę valstybių bloke, kurio šalys nusiteikusios prieš Vakarus. Kinija plečia bendradarbiavimą su Rusija, siekdama didesnės įtakos Indijos ir Ramiojo vandenynų regione ir pasaulyje. Dėl vykdomos žvalgybos veiklos, duomenų rinkimo ir informacijos cenzūros, kyla saugumo rizikų Lietuvos piliečiams tiek Kinijoje, tiek Lietuvoje. Labai tikėtina, kad artimoje perspektyvoje Pekino įtaka augs, bandymai formuoti alternatyvią pasaulio sistemą taps vis ryškesni, o tai didins geopolitinę įtampą.

■ **Nacionalinio saugumo interesų neatitinkantys, su Rusija ir Baltarusija susiję subjektai ieško naujų galimybių veikti strategiškai svarbiuose sektoriuose ar įgyti prieigą prie infrastruktūros.** Priedangai pasitelkiami pavieniai Europoje ir JAV veikiantys verslo atstovai – patikimų valstybių verslininkų dalyvavimu tokie subjektai siekia paslėpti savo vaidmenį ir sukurti teigiamą verslo iniciatyvos įvaizdį. Rusijos ir Baltarusijos subjektai siekia naudotis ir Lietuvos technologijų sektoriuje veikiančiomis įmonėmis. Taip norima vystyti ir perimti Vakaruose vystomas technologijas; Rusijos ir Baltarusijos interesas gauti vakarietiškų technologijų išliks itin didelis.

■ **Priešiškų valstybių koordinuojamos kibernetinio šnipinėjimo grupuotės, bandydamos perimti Lietuvos institucijų ir organizacijų informaciją, skleisti dezinformaciją ir rengtis destrukcinėms operacijoms, kelia grėsmę.** Kibernetinių išpuolių žalą didina tiekimo grandinių pažeidžiamumas ir vis platesnis naujų technologijų, tokių kaip dirbtinis intelektas (DI), naudojimas. Beveik neabejotina, kad augant kibernetinių pajėgumų naudojimo efektyvumui, labiausiai kibernetinės grėsmės didės prie greitai kintančios aplinkos neprisitaikančioms organizacijoms.

■ **Rusija nuosekliai kaltina Baltijos valstybes, kad šios sistemiškai klastoja Antrojo pasaulinio karo istoriją, garbina nacių kolaborantus ir persekioja rusakalbius.** Rusijos užsienio reikalų ministerija atlieka pagrindinį vaidmenį platinant šiuos kaltinimus tarptautinėse organizacijose – viešais pareiškimais ir diplomatiniais kanalais ji siekia atkreipti dėmesį į Baltijos valstybių tariamą rusofobinę politiką. Rusija stengiasi panaudoti šiuos kaltinimus kaip spaudimo priemonę Lietuvai ir kitoms Baltijos valstybėms ir, tikėtina, pateisinti savo agresyvią užsienio politiką bei geopolitinius interesus.

■ **Dešinieji ekstremistai ir islamistinės organizacijos vis labiau į savo veiklą siekia įtraukti nepilnamečius.** Lietuvoje nustatyti bandymai kurti nihilistinį neonacizmą, kurio sekėjais dažnai tampa itin jauni asmenys, propaguojančias grupes. Šios ir panašių dešiniojo ekstremizmo smurtinių ideologijų plėtra didina pavienių išpuolių tikimybę. Islamistinės teroristinės organizacijos kuria paaugliams patrauklų propagandinį smurtinį turinį. Tikėtina, kad užverbuotais nepilnamečiais bus siekiama pasinaudoti mažiau sudėtingoms atakoms Europoje vykdyti.

KAM nuotrauka

RUSIJA

- **Rusija toliau vykdo savo karinių pajėgumų plėtrą prie rytinių NATO sienų ir tęsia karinės reformos įgyvendinimą – planuose numatytas brigadų išplėtimas iki divizijų ir naujų karinių junginių formavimas.**

- **Rusijos ekonomika lėtėja, todėl šalis yra priversta koreguoti dabartinį ekonomikos modelį, bet karinių ambicijų dėl to neatsisako.** Mažėjant pagrindiniam federalinio biudžeto įnašui – naftos ir dujų sektoriaus pajamoms – Rusija bando stabilizuoti valstybės finansus, didindama mokesčius verslui ir gyventojams.

- **Išaugusi Rusijos bepiločių orlaivių (BO) gamyba ir panaudojimas kelia grėsmę NATO šalims.** Rusijai suintensyvinus bepiločių orlaivių panaudojimą kare prieš Ukrainą, padaugėjo Lietuvos ir kitų NATO šalių oro erdvės pažeidimų. Dalis į Ukrainos teritoriją leidžiamų BO dėl techninių gedimų ar paveikti radioelektroninės kovos priemonių nukrypsta nuo pirminio skrydžio maršruto ir įskrenda į kitų šalių teritorijas.

- **Dėl besitęsiančio karo Ukrainoje Rusijos federalinės saugumo tarnybos prioritetu tapo karinio pobūdžio informacija.** Pasinaudodama iš Lietuvos atvykstančiais asmenimis, ši tarnyba renka informaciją apie Lietuvos ir NATO sąjungininkų pajėgas ir jų judėjimą, karinę techniką, užsienio šalių karius ir pratybas.

- **Siekdama apsaugoti ir ginti savo šešėlinį laivyną Rusija naudoja karo laivus patruliavimui ir demonstruoja jėgą.** Todėl labai tikėtina, kad situacija Baltijos jūroje išliks įtempta.

Sumažėjęs Vakarų spaudimas Maskvai pagreitintų Rusijos pasiruošimą konfliktui su NATO

Lietuvos ir regiono saugumo situacija tiesiogiai priklauso nuo Rusijos karo prieš Ukrainą eigos, nes tai lemia Rusijos galimybes didinti savo karinę galią. Kol Rusijai tenka skirti beveik visus turimus pajėgumus karui prieš Ukrainą, jos galimybės kelti karinio pobūdžio grėsmes kitoms valstybėms yra apribotos. Tačiau tai gali keistis priklausomai nuo Rusijos karo prieš Ukrainą tąsos.

Jeigu Rusija tęs karo veiksmus prieš Ukrainą tokiu pat intensyvumu, kaip ir pastaruosius ketverius metus, karui reikės didelių žmogiškųjų ir finansinių resursų, todėl Rusijos galimybės kelti karines grėsmes kitoms valstybėms išliks ribotos. Tačiau net ir kariaudama Rusija vykdo kariuomenės reformą ir kuria naujus karinius vienetus, kurių didžiąją dalį siunčia kariauti prieš Ukrainą. Vidutinėje perspektyvoje Rusija, tikėtina, būtų pajėgi sukomplektuoti naujus karinius vienetus. Tebesitęsiant karui ilgalaikėje perspektyvoje Rusija, tikėtina, sugebėtų užpildyti naujai sukurtus karinius vienetus kariais ir technika, bet strateginiai ginkluotės ir amunicijos rezervai, kurių reiktų plataus masto kariniam konfliktui su NATO, nebūtų visiškai atkurti.

Jeigu būtų sudarytos paliaubos ar įšaldyti kovos veiksmai, Rusija galėtų greičiau vystyti savo karinius pajėgumus, didinti personalo skaičių ir pildyti amunicijos rezervus. Jau artimoje perspektyvoje karinių vienetų nuolatinės dislokacijos vietose, įskaitant dalinius netoli Baltijos valstybių, didėtų personalo ir technikos kiekis. Vidutinėje perspektyvoje naujų vienetų personalas ir technika būtų visiškai sukomplektuoti, prioritetą teikiant kiekybei, o ne kokybei. Palaipsniui būtų atkuriami per karą ištuštėję strateginiai ginkluotės ir amunicijos rezervai. Ilgalaikėje perspektyvoje Rusijos ginkluotosios pajėgos (GP) plėstųsi ne tik kiekybiškai, bet ir būtų modernizuojamos. Būtų atkurta didžioji dalis strateginių ginkluotės ir amunicijos

Naujų Rusijos ginkluotųjų pajėgų dalinių kūrimas

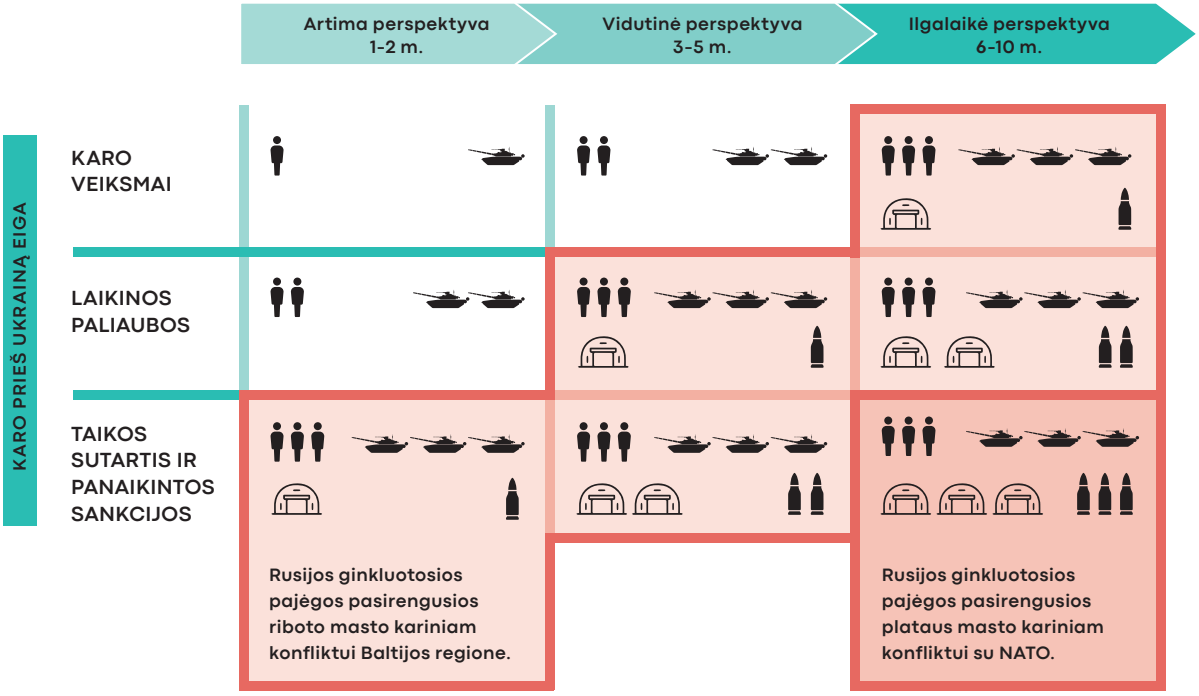

Rusijos karinio potencialo plėtros elementai:

- Personalas
- Ginkluotė daliniuose
- Strateginiai rezervai
- Infrastruktūra

atsargų. Šio scenarijaus atveju net ir iki galo neįgyvendinusi karinės reformos tikslų, Rusija jau vidutinėje perspektyvoje sukurtų pajėgumus, kurių pakaktų pradėti karo veiksmus prieš Baltijos regiono valstybes ir bent pradiniame etape kare susikurti regioninį pranašumą. Tai gali skatinti Kremlių panaudoti karinę jėgą klaidingai įvertinus situaciją ir tikintis, kad NATO negebės laiku reaguoti, konfliktą pavyks lokalizuoti ir greitai baigti Rusijai palankia linkme, kaip saugiklį pasiliekant branduolinį atgrasymą.

Jeigu šalys pasirašytų taikos susitarimą ir tarptautinės sankcijos Rusijai būtų panaikintos, ji galėtų dar greičiau vystyti savo karinius pajėgumus. Rusija galėtų atitraukti didelę dalį pajėgumų nuo Ukrainos, laisviau disponuoti didesniais finansiniais resursais ir lengviau gauti technologijų, reikalingų karo pramonėje. Artimoje perspektyvoje naujai sukurtų karinių vienetų, įskaitant ir esančių netoli Baltijos valstybių, personalas ir technika būtų visiškai sukomplektuoti. Vidutinėje perspektyvoje būtų sparčiai atkuriami strateginiai rezervai, modernizuojama karo pramonė, vis didesnį dėmesį skiriant kokybei. Ilgalaikėje perspektyvoje Rusija, tikėtina, sukurtų ne tik 30–50 proc. didesnę nei buvo prieš karą, bet ir santykinai modernią kariuomenę. Būtų visiškai atkurti strateginiai ginkluotės ir amunicijos rezervai. Rusija būtų pasiruošusi konvenciniam kariniam konfliktui su NATO.

Nepaisydama nuostolių kare, Rusija plečia GP pajėgumus prie rytinių NATO sienų

Nepaisant didelio Rusijos GP įsitraukimo į kovos veiksmus prieš Ukrainą, palaipsniui yra įgyvendinami 2022 m. gruodį paskelbti plėtros planai. Remiantis jais, palei rytinių NATO valstybių sienas brigados plečiamos iki divizijų ir formuojami visiškai nauji kariniai junginiai. Vakarų karinė apygarda yra padalyta į Leningrado ir Maskvos karines apygardas. Leningrado apygardoje suformuotas 44-asis armijos korpusas, kuriame sukurta jam pavaldi motorizuotųjų šaulių divizija. 14-ojo armijos korpuso sudėtyje buvusi motorizuotųjų šaulių brigada išplėsta į diviziją. 6-osios bendrųjų pajėgų armijos sudėtyje buvusios dvi motorizuotųjų šaulių brigados išplėstos iki divizijų. Taip pat Leningrado karinės apygardos teritorijoje pradėta formuoti nauja raketų brigada, ginkluota raketų kompleksais „Iskander-M". Panašūs procesai vyksta ir Maskvos karinėje apygardoje, kur buvo suformuota nauja artilerijos divizija.

Rusijoje vykdoma GP plėtra apima ir Kaliningrado sritį, kuri patenka į Leningrado karinę apygardą. Kaliningrade dislokuota jūrų pėstininkų brigada plečiama į jūrų pėstininkų diviziją. Tolesnėje perspektyvoje numatomas ir kitų papildomų dalinių formavimas, dėl kurio srityje dislokuotų karių ir kovinės technikos kiekis augs. Šiuo metu Kaliningrado srityje dislokuota Rusijos karinė grupuotė išlieka laikinai susilpnėjusi. Didžioji dalis sausumos komponento karių ir kovos technikos yra išvežta kariauti prieš Ukrainą. Sausumos komponento dalinių nuolatinės dislokacijos vietose Kaliningrado srityje yra likę šauktiniai ir nedidelis profesinės tarnybos karių skaičius.

Kaliningrado srityje taip pat vyksta karinės infrastruktūros plėtra, atspindinti ilgalaikius Rusijos planus Baltijos jūros regione. Jau keletą metų vyksta užhorizontinės radiolokacijos stoties 29B6 „Konteiner" statybos, kurios elementai statomi keliose srities vietose. Šis objektas skirtas orlaiviams ir raketoms aptikti oro erdvėje už kelių tūkstančių kilometrų. Baigus jo statybas, padidės Rusijos galimybės stebėti oro erdvę dideliu atstumu. Be šio objekto eksklavo teritorijoje yra dislokuoti kiti reikšmingi objektai: išankstinio perspėjimo apie raketų antpuolį radaras „Voronež-DM", naujo tipo arsenalas su gelžbetoninėmis saugyklomis, Rusijos strateginiam rezervui priskiriama logistikos bazė ir kiti.

Rusijos karinių pajėgumų plėtra palei NATO rytinį sparną 2022–2025 m.

Didžioji dalis Rusijos GP naujai formuojamų vienetų nėra visos sudėties ir yra vystomi dalimis, nes trūksta karinio personalo, kovos technikos ir infrastruktūros. Naujai suformuoti vienetai ir jiems skirta kovos technika nelieka nuolatinės dislokacijos vietose, o yra siunčiami dalyvauti kovos veiksmuose prieš Ukrainą. Pajėgumų plėtra, nepaisant didelių nuostolių, leidžia tęsti kovos veiksmus prieš Ukrainą ir rodo Rusijos siekį sukurti pajėgumus, kurie leistų kariauti konvencinį plataus masto karą prieš NATO.

Rusija aktyviai naudoja radioelektroninės kovos priemones Kaliningrade

Rusijai pradėjus didelio masto karinę agresiją prieš Ukrainą, dėl jos veiksmų padaugėjo palydovinio ryšio trukdžių (angl. *jamming*) ir klastojimo (angl. *spoofing*). Palydovinio ryšio trukdžiai neigiamai veikia navigacijos sistemas Baltijos jūros regione ir Lietuvos teritorijoje, dėl to gali sutrikti karinių ir civilinių lėktuvų, laivų ir įvairios kitos įrangos palydovinė navigacija.

Kaliningrado srityje Rusija aktyviai naudoja radioelektroninės kovos (REK) įrangą palydoviniams signalams trikdyti ir klastoti įvairiais atstumais, trukme ir intensyvumu. Pagrindinis šios įrangos naudojimo tikslas – apsaugoti Kaliningrado srityje ir jūroje esančius Rusijos karinius objektus ir civilinę ypatingos svarbos infrastruktūrą nuo bepiločių orlaivių ar beekipažių katerių atakų ir raketų, nutaikomų naudojant palydovinės navigacijos sistemą. Dalis šių karinių ir civilinių objektų yra arti Lietuvos sienų. Rusija žino, kad jos veiksmai trikdo palydovinius signalus už Kaliningrado srities ribų ir didina rizikas regione veikiančiai civilinei aviacijai ir laivybai. Ji ignoruoja REK priemonių sukeliamą žalą ir tęsia jų naudojimą.

Karinės infrastruktūros plėtra Kaliningrado srityje

Užhorizontinė radiolokacijos stotis

Priešraketinės gynybos radarai

Naujo tipo arsenalas

Moderni logistikos bazė

Rusijos karo pramonės plėtrą stabdo karas, sankcijos ir finansiniai ištekliai

Rusijos karo pramonės plėtrą tiesiogiai stabdo ir Ukrainos GP veiksmai. 2025 m. Ukraina intensyviai atakavo ne tik Rusijos naftos perdirbimo ar logistikos infrastruktūrą, bet ir beveik 50 karo pramonės objektų, kai kuriuos – po kelis kartus. Dauguma Ukrainos atakų buvo nukreipta prieš BO, jų komponentų ir įvairių sprogmenų gamybą.

Rusijos karo pramonė rengiasi naujam plėtros etapui

Nuo karo pradžios Rusijos vadovybė mobilizavo didelius administracinius ir finansinius resursus, kad išplėstų karui reikalingos ginkluotės ir technikos gamybą, ir šiuo metu karo pramonė patenkina bent minimalius poreikius visose ginkluotės srityse. Įvairiuose sektoriuose toliau vykdoma modernizacija, statomi nauji gamybos pajėgumai (2025 m. karo pramonės įmonės daugiausia samdė inžinierius naujos įrangos paleidimo darbams).

Šių investicijų rezultatai bus matomi po ilgesnio laiko ir turės ilgalaikių pasekmių. Pasibaigus karui, Rusijos karo pramonės kompleksas pereis į kitą plėtros etapą – valstybė toliau rems sritis, reikalingas ilgalaikei konfrontacijai. Perskirstant finansavimą, dalis išsipūtusios, karo reikmėms skirtos pramonės turės persiorientuoti arba susitrauks. Tai turės pasekmių ir globaliam saugumui – atsiras ginklų perteklius, kuris gali būti realizuotas vykstant konfliktams visame pasaulyje.

Importo pakeitimas (arba technologinis suverenitetas) yra vienas didžiausių Maskvos prioritetų ir toks išliks po karo. Rusijai pavyko rasti nemažai alternatyvų Vakarų technologijoms, jų ieškoma kryptingai, pavyzdžiui, karo pramonės įmonėms ribojamos galimybės įsigyti užsienio komponentus, prieš tai neįrodžius, kad Rusijos rinkoje nėra alternatyvos.

Vis dėlto kai kuriose srityse, ypač – elektronikos komponentų, reikalingų aukštosioms technologijoms, Rusijos priklausomybė yra didelė ir ilgalaikė. Rusijos modernizacijai yra būtini Vakarų gamybos didelio tikslumo prietaisai ir įranga, kurių nuosavai gamybai organizuoti reikia dešimtmečių investicijų. Dalį tokių technologijų Rusija perima iš Kinijos, tačiau augančią priklausomybę nuo Kinijos Rusijos vadovybė taip pat laiko rizikinga.

Nors mažai tikėtina, kad Rusija pasivys Vakarus aukštųjų technologijų srityje net ir ilgalaikėje perspektyvoje, jos technologinis atsparumas Vakarų sankcijoms, labai tikėtina, padidės jau vidutinėje perspektyvoje.

122 mm reaktyvinių salvinės ugnies sistemų „Grad“ raketa

Baltarusija ir Rusija glaudžiai bendradarbiauja karo pramonės srityje ir yra priklausomos viena nuo kitos. Baltarusija tiekia važiuokles įvairioms Rusijos ginklų sistemoms, optikos ir optoelektronikos prietaisus, radioelektroninės kovos priemones, mikroelektronikos komponentus. Rusijai pradėjus plataus masto karą prieš Ukrainą, Baltarusijos ir Rusijos bendradarbiavimas dar labiau intensyvėjo. Baltarusija taip pat pradėjo tiekti Rusijai komponentus 122 mm kalibro reaktyvinės ir 152 mm artilerijos šaudmenų gamybai. Siekdama išvystyti serijinę šių šaudmenų gamybą, 2024 m. pavasarį Baltarusija pradėjo statyti artilerijos šaudmenų gamyklą, kurią planuoja pradėti eksploatuoti 2026 m. gruodį. Gamybos linijas šiai gamyklai Baltarusija gauna iš Rusijos ir Kinijos. Tikėtina, kad artimoje perspektyvoje Baltarusija bus pajėgi pasigaminti artilerijos ir reaktyvinės artilerijos šaudmenų tiek savo vidaus rinkos poreikiams, tiek ir eksportui į Rusiją ar kitas valstybes.

Rusija didina spaudimą Ukrainos rėmėjams

Rusijos karo prieš Ukrainą tikslai nesikeičia, ji nerodo jokio noro siekti kompromiso, nepaisant daugiau nei metus trunkančių pastangų įtraukti ją į taikos derybas ar epizodiškų Rusijos režimo atstovų pareiškimų apie pasiryžimą užbaigti karą. Rusija, siekdama užimti kuo daugiau Ukrainos teritorijos, ne tik tęsia puolimą, bet ir neatsisako strateginio tikslo visiškai pajungti Ukrainą ir pakeisti galios balansą Europoje. Vladimiras Putinas, tikėtina, mano, kad turi daugiau valios ir galimybių mobilizuoti resursus šiems tikslams pasiekti nei Ukraina ir jos rėmėjai.

Suaktyvėjus Rusijos ir JAV kontaktams, svarbiausiu priešu Rusijos retorikoje tapo Europos valstybės, remiančios Ukrainą. Esą jos, skatinamos nepagrįsto priešiškumo Rusijai, sąmoningai vilkina karą. Europą, kuri siekia stiprinti savo gynybinius pajėgumus, Rusija ima laikyti didėjančia tiesiogine karine grėsme ir, tikėtina, svarbia kliūtimi jos imperinėms ambicijoms.

Rusija stiprina prieš Europos valstybes nukreiptą priešišką veiklą ir, tikėtina, vis mažiau rūpinasi, kad jos slaptos operacijos bus atskleistos, o priešiški veiksmai sukels sunkių pasekmių, įskaitant ir žmonių aukas. Ji panaudoja šiuos incidentus propagandai, kad formuotų sau naudingus naratyvus – pateisintų savo veiksmus, kaltintų NATO ir Vakarus karo Ukrainoje vilkinimu, skleistų karo ir chaoso baimę Europos visuomenėse ir silpnintų pasitikėjimą valstybių sprendimais bei institucijomis.

Rusija taiko poveikio priemones, kuriomis siekia didžiausio psichologinio poveikio, naudodama minimalius išteklius. Šiuos Rusijos veiksmus sudėtinga užkardyti, nes jais siekiama įvairių oportunistinių tikslų, juos vykdo tarpininkai, priklausantys pažeidžiamoms Europos visuomenių grupėms.

Rusijos režimas yra ne tik priešiškas Europos valstybėms, jis siekia atsiriboti nuo visų demokratinių valstybių. Skleisdamas antivakarietišką propagandą vidaus ir tarptautinei auditorijai, jis siekia didinti Rusijos informacinę ir kultūrinę izoliaciją. Režimas yra įsitikinęs, kad šalis geriau funkcionuotų „naujoje“ pasaulio santvarkoje – bendradarbiaudama su Kinija ir „draugiškomis“

globaliųjų Pietų valstybėmis, tariama globalia dauguma, ir konfrontuodama su Vakarais.

Vis dėlto Rusijos tarptautinė izoliacija jau turi akivaizdžių pasekmių. Technologijų, investicijų ir eksporto rinkų praradimas stabdo Rusijos ekonomiką, o karo pramonės plėtra atima resursus iš civilinių sektorių. Po trumpalaikio investicijomis į karo pramonę ir išmokų kariams paskatinto pakilimo, dėl kurio karas tapo populiarus ar bent jau toleruotinas didžiajai Rusijos visuomenės daliai, Rusijos ekonomika įžengė į ilgalaikės stagnacijos ir, tikėtina, didėjančių ekonominių ir finansinių problemų laikotarpį.

Režimas dar turi pakankamai resursų militarizuoti ekonomiką ir visuomenę, o galimą socialinį ir politinį nestabilumą yra nusiteikęs neutralizuoti represijomis, propaganda ir ilgalaike indoktrinacija. Mažai tikėtina, kad ekonomikos problemos turės esminį poveikį agresyviai Rusijos užsienio politikai, todėl artimiausioje perspektyvoje Rusija, tikėtina, sieks persilaužimo kare prieš Ukrainą. Ji visomis turimomis priemonėmis stiprins spaudimą Europos šalims, siekdama sumažinti paramą Ukrainai: skatins vidinius prieštaravimus, grasins karu, ardys Europos šalių vienybę ir kiršins Europą su JAV ir kitais tarptautiniais partneriais.

GRU keičia kinetinių operacijų įgyvendinimo būdus ir plečia taikinių spektrą

Rusijos Federacijos ginkluotųjų pajėgų Generalinio štabo Vyriausioji valdyba (GRU) tęsia diversijų planavimą ir įgyvendinimą, nors per pastaruosius trejus metus Vakarų valstybėse buvo užkardyta kelios dešimtys tokių operacijų. GRU turi specialiai diversijų ir nužudymų įgyvendinimui parengtus padalinius, kurie, nepaisant operacinių nesėkmių, labai tikėtina, toliau planuoja ir koordinuoja tokio pobūdžio operacijas. Žvalgybos duomenimis, GRU siekia pagerinti operacijų įgyvendinimą ir pakeisti chaotišką jų vykdymą. Pasinaudodama ilga tarpininkų grandine GRU ieško labiau pasirengusių, anksčiau jau ne kartą nusikaltusių asmenų, kurie už santykinai nedidelį finansinį atlygį sutiktų vykdyti operacijas.

Pasitelkdama labiau patyrusius asmenis, GRU siekia Vakarų valstybėse, tarp jų ir Lietuvoje, įgyvendinti pavojingesnes operacijas, galinčias sukelti didesnę žalą gyventojų saugumui. GRU įvykdytų ar planuotų operacijų Europoje taikiniais jau buvo Rusijos istorijos naratyvo neatitinkantys paminklai, prekybos centrai, restoranai, viešojo transporto infrastruktūra ir objektai, susiję su Ukrainai skiriama karine ir humanitarine parama. Šiuo metu, žvalgybos vertinimu, vienais pagrindinių GRU operacijų taikinių tampa Ukrainą remiantys asmenys ir iš Rusijos dėl kritikos režimui pasitraukę V. Putino oponentai.

Planuodama operacijas, GRU nevertina atsitiktinių aukų tikimybės ir žalos su operacija nesusijusiems objektams, todėl neretai renkasi pavojingas vykdymo priemones. Regione esančiose valstybėse ši tarnyba organizavo jau ne vieną operaciją, kurių metu panaudojo buitiniuose įrenginiuose užmaskuotus savadarbius užsidegančius prietaisus ar sprogmenis. Sėkmingas Lietuvos institucijų ir užsienio partnerių bendradarbiavimas iki šiol leido užkardyti planuojamas operacijas ir sulaikyti jų vykdytojus.

FSB vykdo aktyvią žvalgybos veiklą prieš Lietuvą, verbuodama reguliariai iš Lietuvos į Rusiją vykstančius asmenis

Dviejuose šiuo metu veikiančiuose pasienio kontrolės punktuose su Kaliningrado sritimi Rusijos federalinė saugumo tarnyba (FSB) aktyviai siekia tarp keliaujančių asmenų nustatyti potencialius taikinius žvalgybos veiklai prieš Lietuvą. FSB pareigūnai, siekdami užmegzti ar įtvirtinti bendradarbiavimą, naudojasi šių asmenų poreikiu vykti į Rusiją verslo ar asmeniniais tikslais, pavyzdžiui, lankyti gimines, tvarkyti su nekilnojamuoju turtu susijusius klausimus. Kaliningrado srityje ir kituose Rusijos regionuose reguliariai besilankančius asmenis FSB vertina kaip tinkamus taikinius, nes jų galimybė patekti į šalį priklauso nuo bendradarbiavimo su FSB.

FSB taikiniais tampa ir Lietuvoje gyvenantys trečiųjų šalių piliečiai – įvairių krypčių specialistai, pavyzdžiui, tarptautinių logistikos įmonių vairuotojai, kuriems darbo tikslais tenka lankytis Rusijoje. Kaip ir Lietuvos piliečių atžvilgiu, FSB vykdo detalias šių asmenų apklausas, siekia nustatyti jų keliamas potencialias grėsmes, taip pat ir žvalgybos galimybes. Trečiųjų šalių piliečiams FSB taiko spaudimą bendradarbiauti grasinant draudimu atvykti į Rusiją.

Žvalgybos vertinimu, dėl besitęsiančio karo Ukrainoje FSB prioritetu tapo karinio pobūdžio ir su Ukraina susijusi informacija. Pasinaudodama į Rusiją iš Lietuvos atvykstančiais asmenimis, FSB renka informaciją apie Lietuvos ir NATO sąjungininkų pajėgų dislokacijos vietas ir judėjimą, Lietuvoje esančią karinę techniką ir personalą, užsienio šalių karius, karines pratybas, ukrainiečių diasporą Lietuvoje, lietuvių požiūrį į karą Ukrainoje ir paramą jai. FSB verbuoja ir prieigos prie įslaptintos informacijos neturinčius asmenis, bet galinčius teikti viešai neprieinamą ar kitą FSB dominančią informaciją.

Sankcijos ir apribojimai apsunkina Rusijos žvalgybos tarnybų galimybes vykdyti žmogiškąją žvalgybą prieš Lietuvą, todėl beveik neabejotina, kad FSB aktyviai naudosis turimomis galimybėmis rinkti reikalingą žvalgybos informaciją, o Rusijoje reguliariai besilankantys asmenys iš Lietuvos išliks prioritetiniu FSB taikiniu tai įgyvendinti.

FSB verbavo į Rusiją reguliariai vykstantį Lietuvos pilietį

Išėjęs į pareigūno pensiją, Lietuvos Respublikos pilietis Olegas* vertėsi smulkiąja automobilių detalių prekyba ir verslo reikalais pradėjo lankytis Kaliningrado srityje. Per pirmąją kelionę į Rusiją FSB pasienio pareigūnas, tikrindamas Olego dokumentus, išsiaiškino, kad jis dažnai keliauja po kitas Europos šalis, ketina reguliariai lankytis ir Kaliningrado srityje. FSB susidomėjo Olegu dėl jo galimybių teikti informaciją apie buvusią darbovietę ir kolegas, viešai pastebimą NATO pajėgų dislokavimą ir judėjimą Lietuvoje ir kitose šalyse – ir nusprendė užmegzti kontaktą.

Kito sienos kirtimo metu FSB pasienio pareigūnas paprašė Olego palikti automobilį aikštelėje ir palydėjo pokalbio į atskirą patalpą, kur jo laukė du civiliais rūbais vilkintys asmenys. Mandagiai bendraudami su Olegu, FSB pareigūnai siekė nustatyti jo žvalgybines galimybes – klausinėjo apie buvusią darbovietę, kolegas, periodiškumą lankantis Rusijoje. FSB domino ir Olego politinės pažiūros, požiūris į Rusiją, Lietuvos vykdomą politiką. Per Olego mobiliųjų įrenginių patikrą apklausos metu FSB rinko jį charakterizuoti ir (ar) kompromituoti galinčią informaciją – politines pažiūras atspindintį socialinių tinklų paskyrų turinį, nuotraukas, FSB dominančius kontaktus Lietuvos teisėsaugos ir kitose valstybės institucijose. Apklausą atlikę FSB pareigūnai nusprendė toliau plėtoti su Olegu ryšius, ir, žinodami apie jo būsimas keliones į Kaliningrado sritį, nusprendė jį verbuoti.

Po kelių mėnesių, Olegui keliaujant į Kaliningrado sritį, FSB pareigūnai atliko pakartotinę jo apklausą, per kurią tikslino FSB dominančius klausimus – Olego ryšius Ukrainoje, pažįstamus Lietuvoje gyvenančius ukrainiečius, požiūrį į „specialiąją karinę operaciją", būnant Lietuvoje pastebimą karinę techniką ir jos judėjimą. FSB darbuotojus ypač domino informacija apie kitus Rusijoje besilankančius buvusius Lietuvos pareigūnus. Apklausos pabaigoje Olegui buvo pasiūlyta „padėti" Rusijai, leidžiant suprasti, kad atsisakius bendradarbiauti FSB uždraus Olegui atvykti į Rusiją ir tai neigiamai atsilieps jo verslui. Olegas, girdėjęs apie panašius su FSB susijusius incidentus, susisiekė su VSD, pranešė apie turėtas apklausas ir gavo patarimų, kaip elgtis Rusijos žvalgyboms tarnyboms mėginant jį verbuoti.

VSD pasitikėjimo linija 0 700 70 007 arba el. paštas *pranesk@vsd.lt*

* Lietuvos piliečio vardas ir kiti jį identifikuojantys asmens duomenys yra pakeisti.

Rusijai suintensyvinus bepiločių orlaivių atakas prieš Ukrainą, padaugėjo Lietuvos oro erdvės pažeidimų

Rusijai masiškai naudojant bepiločius orlaivius (BO) atakoms prieš Ukrainos ypatingos svarbos infrastruktūrą, dalis jų dėl techninių gedimų ar paveikti REK priemonių nukrypsta nuo skrydžio maršruto ir pažeidžia kaimyninių valstybių oro erdvę.

2025 m. liepos 10 ir 28 dienomis į Lietuvos oro erdvę iš Baltarusijos įskrido ir nukrito du Rusijos BO „Gerbera". Liepos 28 d. BO „Gerbera" turėjo fugasinį-skeveldrinį sprogstamąjį užtaisą ir sudėtingesnę (atsparesnę trikdžiams) navigacijos sistemą. Abu BO į Lietuvos oro erdvę įskrido atsitiktinai.

Rusija didina BO gamybos apimtis ir jų naudojimą, todėl didėja ir incidentų tikimybė. Palyginti su ankstesniais metais, atskirų tipų BO gamyba 2025 m. išaugo nuo 2 iki 10 kartų. Išvystyti gamybiniai pajėgumai leido Rusijai padidinti BO smūgių prieš Ukrainą mastą nuo maždaug 300 2024 m. pradžioje iki daugiau nei 6 000 2025 m. liepą. Ilgojo nuotolio BO („Geran-2" ir „Gerbera" tipo) gamyba nuo 2024 iki 2025 metų išaugo nuo 500 vnt. iki 5 000–6 000 vnt. per mėnesį.

Liepos 10 ir 28 d. Lietuvos teritorijoje nukritę BO ir kovinis užtaisas.
LK ir AOTD nuotraukos

Labai tikėtina, kad situacija Baltijos jūroje išliks įtempta – Rusija yra pasiryžusi užtikrinti savo komercinius interesus visomis priemonėmis

Tarptautinės sankcijos, nukreiptos prieš Rusijos šešėlinį laivyną, sutrikdė Rusijos strategiją ir sumažino Rusijos įmonių gaunamą pelną iš prekybos energijos ištekliais. Vis dėlto didelė dalis šešėlinio laivyno iki šiol naudojasi Baltijos jūros keliu naftai ir jos produktams eksportuoti, per jį išgabenama 40 proc. jūrų keliu eksportuojamos rusiškos naftos.

Rusijos šešėliniam laivynui priskiriama iki 1 000 laivų visame pasaulyje, gabenančių Rusijos naftą ir suskystintas dujas. Tai – svarbus įrankis Rusijai parduoti žaliavą, apeinant sankcijų nustatytą kainą, ir taip užsitikrinti papildomų pajamų, reikalingų karui prieš Ukrainą finansuoti.

Šių laivų įgulos naudoja įvairias taktikas paslėpti krovinio kilmę, pavyzdžiui, perkelia krovinį iš laivo į laivą atviroje jūroje, sukeldamos aplinkosaugines grėsmes, išjungia automatinę identifikavimo sistemą ar manipuliuoja duomenimis, pateikdamos klaidingas laivo koordinates. Siekiant nuslėpti tikruosius tanklaivių savininkus, naudojamos sudėtingos nuosavybės ir valdymo struktūros.

Rusija, siekdama užtikrinti nepertraukiamą šešėlinio laivyno tanklaivių laivybą Baltijos jūroje, ėmėsi papildomų veiksmų. Beveik neabejotina, kad Rusijai itin svarbu užtikrinti, kad šių tanklaivių įgulos nesudarytų galimybių Vakarų valstybių institucijoms atlikti tanklaivių ar jų įgulos patikras.

Šiuo tikslu 2025 m. Rusija pradėjo aktyviau saugoti šešėliniam laivynui priskiriamus tanklaivius. Šalia jau įprasto karo laivų patruliavimo, daugėja agresyvesnio jėgos demonstravimo atvejų, įskaitant nesaugų manevravimą prie NATO karo laivų ir orlaivių. 2025 m. Rusijos tanklaivius Baltijos jūroje pradėjo lydėti karo laivai, atskirais atvejais reagavimui panaudojant naikintuvus. Pavyzdžiui, 2025 m. gegužę Rusijos daugiafunkcis naikintuvas Su-35S pažeidė Estijos oro erdvę incidente su be vėliavos plaukusiu tanklaiviu „Jaguar“, kuriam taikomos tarptautinės sankcijos. Agresyvi Rusijos elgsena, siekiant apsaugoti šešėlinio laivyno tanklaivius, didina incidentų riziką Baltijos jūroje. Labai tikėtina, kad tam Rusija yra tvirtai pasiryžusi naudoti karines priemones.

Nors Baltijos jūroje 2023–2025 m. įvykę incidentai, kai buvo pažeista strategiškai svarbi povandeninė infrastruktūra, nėra siejami su tyčiniais Rusijos jūrų uostuose besilankančių laivų įgulų veiksmais, Baltijos jūra besidriekianti infrastruktūra išlieka pažeidžiama. Neatmestini incidentai, kuriuos, kaip ir anksčiau, lemtų aplinkybių – prastų oro sąlygų, techninių laivo defektų ir neatsakingo požiūrio į laivybą – visuma.

Rusija prisitaiko prie lėtėjančios ekonomikos ir nekeis savo karinių ambicijų

Kremlius gynybos išlaidų perkėlimą Rusijos piliečiams teisina kaip būtiną sąlygą nacionaliniam išlikimui, aplink Rusiją vykstant „lemtingam karui". Nepaisant prastėjančios ekonominės situacijos, Rusijos gynybos ir nacionalinio saugumo išlaidos ir 2026–2028 m. išliks rekordiškai didelės – apie 38 proc. viso biudžeto, arba 7–8 proc. BVP. Šiuo metu Rusija mobilizuoja ekonominius resursus, pirmiausia siekdama tęsti agresiją prieš Ukrainą, tačiau, net jei karas Ukrainoje baigsis, ginkluotės rezervų atkūrimas ir GP plėtra išliks pagrindiniai prioritetai vidutinėje ir ilgalaikėje perspektyvose. Rusijos ekonomikos militarizacija pagilino struktūrines problemas. Valstybės investicijos į karo pramonę nesuteikia pagrindo tvariai ekonomikos plėtrai. Užtikrinusios augimą 2023–2024 metais, jos artėja prie valstybės poreikių ribos. Tolesnei plėtrai trukdo darbo jėgos trūkumas, besitęsiantys tiekimo grandinių ir žaliavų apribojimai.

Kremlius formuoja naratyvą, kad Rusijos ekonominė situacija leidžia tęsti karą prieš Ukrainą, o šalies ekonomika gali „judėti pirmyn", nepaisant Vakarų valstybių taikomų sankcijų. Sunkiai suvaldoma infliacija, augantis biudžeto deficitas ir sparčiai senkanti Nacionalinio gerovės fondo likvidi dalis tapo ryškiausiais Rusijos

neefektyvios fiskalinės politikos požymiais 2025 metais. Nepaisant V. Putino pažado visuomenei nedidinti mokesčių iki 2030 m., Rusijos piliečiai pasitiko naujus metus su dar didesne naujų ar koreguojamų mokesčių našta: pirmiausia padidintas pridėtinės vertės (PVM) mokestis, išplėstos PVM mokėtojų gretos. Mažai tikėtina, kad prastėjantys gyvenimo lygio rodikliai kels riziką Kremliaus politiniam stabilumui. Žemas nedarbo lygis, nominalus atlyginimų augimas ir didelė darbo jėgos paklausa gynybos sektoriuje kol kas amortizuoja tiesioginį lėtėjančios ekonomikos poveikį.

Nuo karo prieš Ukrainą pradžios Rusijos naudotas ekonomikos modelis išsikvepia, makroekonomikos rodikliai prastėja, bet net jei ekonomikos būklė ir toliau blogės, karinės išlaidos išliks Kremliui prioritetas. Rusijos pasiryžimas stiprinti karinę galią išlieka pagrindinis grėsmių šaltinis kaimyninėms šalims.

Rusijos centrinio banko (CB) pirmininkė Elvyra Nabiulina. CB, atsakingas už šalies finansinį stabilumą, pralaimi prieš Kremliaus politinius sprendimus.
ZUMA / Press nuotrauka

Strateginiuose mokymuose „Zapad 2025“ Rusija taikė Ukrainoje išmoktas pamokas

2025 m. rugpjūtį–rugsėjį vykę bendri Rusijos ir Baltarusijos kariniai strateginiai mokymai „Zapad 2025“ buvo mažesnio masto nei anksčiau vykę dėl Rusijos GP įsitraukimo į kovos veiksmus prieš Ukrainą. Mokymuose dalyvavo iki 30 000 Rusijos ir Baltarusijos GP karių, taip pat nedidelis skaičius užsienio šalių karių ir stebėtojų.

Strateginiais mokymais Rusija visų pirma siekė pademonstruoti, kad net įsitraukusi į plataus masto intensyvius karo veiksmus prieš Ukrainą ji turi pajėgumų vykdyti įprastą karinio rengimo ciklą ir modernizuoti GP. Dėl to Rusijos politinė ir karinė vadovybė per mokymus skyrė daug dėmesio technologinei pažangai: akcentuoti bepiločiai, robotizuota technika, REK priemonės. Labai tikėtina, kad būtent dėl atgrasymo ir galios demonstravimo Rusijos prezidentas V. Putinas per aktyviąją fazę pareiškė, kad mokymuose dalyvavo 100 tūkst. karių – kelis kartus daugiau nei iš tikrųjų.

Oficialiame mokymų scenarijuje buvo numatyti bendri Rusijos ir Baltarusijos veiksmai, užtikrinant Sąjunginės valstybės gynybą nuo išorės agresijos. Iš tiesų mokymų metu buvo imituojamas karinis konfliktas su NATO ir tikrinamas Rusijos GP pasirengimas kovoti tokiame konflikte.

Kaip ir Maskva, Baltarusija retorikoje akcentavo gynybinį mokymų „Zapad 2025“ pobūdį, skirtą pasirengti atkirčiui agresijos atveju, ir kaltino kaimynines NATO valstybes vykdant militarizaciją. Baltarusijos režimas pabrėžė karinių kontingentų Baltijos šalyse ir Lenkijoje didėjimą, pratybų su NATO sąjunginiais skaičių ir mastą, kėlė prielaidas dėl NATO valstybių tariamai agresyvių intencijų Baltarusijos atžvilgiu.

Dar iki mokymų pradžios Baltarusijos politinė ir karinė vadovybė viešai pabrėžė sprendimą mažinti „Zapad 2025“ mastą ir atitraukti mokymų vietas nuo vakarinių sienų, tačiau vėliau pripažino, kad per „Zapad 2025“ Baltarusijos GP veiks ir pasienio rajonuose.

Su „Zapad 2025“ susijęs karinis aktyvumas artimoje Lietuvos aplinkoje – Kaliningrado srityje ir Baltarusijoje – buvo gerokai mažesnio masto nei per ankstesnius mokymus „Zapad“.

Svarbiausias mokymų „Zapad 2025“ akcentas buvo kare prieš Ukrainą išmoktų pamokų integravimas: šturmo vienetų, kurie specializuojasi užimti įtvirtintas gynybos pozicijas, formavimas; maskavimas, inžinerinių pozicijų įrengimas; logistikos išsklaidymas; didelio skaičiaus bepiločių orlaivių naudojimas puolamuosiuose ir gynybos veiksmuose.

- **Išsklaidytos logistikos taktika.** Didesni logistinio aprūpinimo punktai atitraukiami už saugaus atstumo nuo fronto linijos, resursai atvežami sunkvežimiais ir nesutelkiami vienoje vietovėje. Atskirais atvejais vienetams aprūpinti panaudojami arkliai ar asilai, aprūpinimo keliai dengiami tinklais, kurie suteikia apsaugą nuo bepiločių orlaivių atakų.

- **BO inovacijos.** Naudojami FPV (liet. *pirmojo asmens vaizdo*) tipo BO su optiniu kabeliu, kurie yra atsparūs REK priemonių poveikiui, veikia iki 40 km nuotoliu ir gali būti naudojami atakuoti logistikos linijas ir punktus. Rusija naudoja ir šio tipo BO su saulės baterijomis, kurios prailgina BO veikimo laiką.

- **Antidroninių priemonių vystymas.** Naudojamos įvairios nešiojamos arba ant technikos montuojamos signalų trikdymo sistemos, kryptinio poveikio REK priemonės ar radioelektroninio spektro analizatoriai, veikiantys realiuoju laiku, kurie padeda aptikti atskrendančius BO.

Kurdama nenugalimos raketos „Orešnik“ mitą, Maskva siekia spausti Vakarus

Rusija vykdo su vidutinio nuotolio balistinės raketos „Orešnik“ vystymu susijusią propagandinę kampaniją, kurioje akcentuojama šios raketos smūgio galia ir taip siekia išpūsti savo karo pramonės galimybes. 2024 m. pabaigoje Rusijos GP pirmą kartą kare prieš Ukrainą panaudojo vidutinio nuotolio balistinę raketą, kurią V. Putinas įvardijo kaip visiškai naują hipergarsinę raketą

„Orešnik“. Rusijos viešoji komunikacija apie jos vystymą skirta spausti Vakarus mažinti paramą Ukrainai, o Kyjivą – atsisakyti ryžtingų veiksmų priešinantis Rusijos agresijai.

Vienas iš svarbiausių komunikacijos apie „Orešnik“ elementų – šio raketų komplekso dislokavimas Baltarusijoje 2025 metų gruodį. Rusija tokį sprendimą pateikia kaip atsaką į JAV ketinimus nuo 2026 m. Vokietijoje epizodiškai dislokuoti antžeminio bazavimo raketų sistemą „Typhon“. Tačiau „Orešnik“ dislokavimas Baltarusijoje reikšmingos įtakos Lietuvos ir regiono saugumui neturės, kadangi raketos skrydžio nuotolis leistų pasiekti taikinius mūsų regione ir iš Rusijos teritorijos.

Baltarusijoje dislokuotas raketų kompleksas „Orešnik“ priklauso Rusijos strateginės paskirties raketų kariuomenei, todėl Rusija išlaikys visišką jo kontrolę ir įgis dar vieną svertą tarpusavio santykiuose su Minsku.

Su raketos kompleksu „Orešnik“ susijusių įvykių laiko ašis

2024-11-21

Rusijos GP kare prieš Ukrainą panaudoja „Orešnik“

2024-12-06

Baltarusija ir Rusija pareiškia, kad „Orešnik“ bus dislokuota Baltarusijos teritorijoje 2025 metais

2025-06-23

Rusija pareiškia, kad pradeda serijinę „Orešnik“ gamybą

2025-07-09

Baltarusija pareiškia, kad yra pasiruošusi „Orešnik“ dislokavimui savo teritorijoje

2025-08-04

Rusija pareiškia, kad nebesilaikys savo nusistatyto moratoriumo dėl vidutinio nuotolio balistinių raketų dislokavimo

2025-12-18

Baltarusija pareiškia, kad „Orešnik“ raketų kompleksas yra dislokuotas jos teritorijoje

Nepaisant Basharo al Assado režimo žlugimo, Rusija išlaikys karinius pajėgumus Sirijoje

Net ir pasikeitus režimui Damaske, Rusija išsaugojo dalį savo karinių pajėgumų Sirijoje, nes šalių santykiai išliko grindžiami abipusiškai naudingais pragmatiniais interesais. Maskva siekia išlaikyti bent dalį karinių pajėgumų Tartuso jūrų ir Chmeimimo oro uostuose, nes šie kariniai objektai yra svarbūs užtikrinant logistiką Rusijos operacijoms Afrikos žemyne ir Karinio jūrų laivyno veiklai Vidužemio jūroje.

2024 m. žlugus B. al Assado režimui, Rusijai teko išgabenti iš šalies dalį pajėgų ir karinės technikos. Tačiau netrukus Kremlius pradėjo derybas su valdžią Sirijoje perėmusia grupuote „Hay'at Tahrir al Sham" (HTS) dėl savo pajėgų išlaikymo Sirijoje. Nors iš pradžių HTS deklaravo kritišką požiūrį į ryšius su Rusija dėl jos paramos B. al Assado režimui, vėliau abi pusės ne kartą susitiko derybų ir galiausiai V. Putinas Kremliuje priėmė Sirijos prezidentą Ahmedą al Sharaą. Nors ir gerokai mažesniu mastu nei B. al Assado valdymo laikais, labai tikėtina, kad artimoje perspektyvoje Rusija išlaikys savo karinį buvimą Sirijoje.

Rusijos prezidentas 2025 metų spalio 15 dieną Kremliuje priėmė laikinąjį Sirijos prezidentą.
AFP nuotrauka

Rusija plečia veiklą Afrikoje, siekdama palaikyti pasaulinės galios įvaizdį

Afrika, kaip Maskvos globaliųjų Pietų politikos dalis, yra svarbi Rusijai mažinant tarptautinę izoliaciją ir atsveriant prarastas Vakarų rinkas. Įtakai Afrikoje plėsti Rusija pasitelkia politinius patarėjus, žvalgybos tarnybas, naudoja ekonominius sandorius, stačiatikių bažnyčią, karinę paramą ir kultūrinius mainus. 2025 m. Rusijos prezidento administracijoje įkurta Strateginės partnerystės ir bendradarbiavimo valdyba, atsakinga ir už bendradarbiavimą su Afrikos žemynu, rodo siekius vykdyti nuoseklią, koordinuotą politiką, efektyviau naudoti tam skiriamus resursus.

Rusiją domina visi Afrikos regionai, bet pastaruoju metu labiausiai – Vakarų Afrikos pakrantė, kurioje Rusija siekia prieigos prie uostų, taip pat iškasenų gausios šalys, politinis Sahelio valstybių aljanso projektas. Bendradarbiavimas su Afrikos valstybėmis leidžia Maskvai užsitikrinti pajamų iš gamtinių išteklių gavybos, skleisti savo propagandinius naratyvus ir palaikyti galios įvaizdį. Svarbi Rusijos veiklos Afrikoje kryptis yra bendradarbiavimas saugumo, karinėje ir ginkluotės tiekimo srityse.

Afrikos korpuso veikla

Rusijos gynybos ministerija tęsia pastangas konsoliduoti karinę įtaką Afrikos žemyne per savo karinę organizaciją – Afrikos korpusą. Siekdama išplėsti korpuso veiklą, Rusija jo personalui siūlo didelius atlyginimus, panašius į karių, siunčiamų kariauti prieš Ukrainą. Afrikos korpusas šiuo metu dalyvauja kovos veiksmuose Malyje, o Burkina Fase, Libijoje, Nigeryje ir Pusiaujo Gvinėjoje vykdo įvairias užduotis, pavyzdžiui, apmoko vietinius karius ar saugo svarbius asmenis ir strateginius objektus. Vis dėlto 2025 m. Afrikos korpusui nepavyko pakeisti privačios karinės kompanijos „Wagner“ Centrinės Afrikos Respublikoje.

Didesnio masto Afrikos korpuso plėtra artimoje perspektyvoje mažai tikėtina, taip pat ir dėl riboto Afrikos šalių intereso. Vis dėlto pasibaigus plataus masto karui prieš Ukrainą ar sustabdžius kovos veiksmus fronto linijoje, neatmestina, kad dalį Ukrainos fronte kariavusio kontingento, ginklų ir kitų resursų Rusija panaudos siekdama plėsti operacijas Afrikoje.

BALTARUSIJA

- **Baltarusija demonstruoja norą atkurti santykius su Vakarais, tačiau režimas, beveik neabejotina, nesiruošia švelninti savo autoritarinės politikos.** A. Lukašenkos vieši kontaktai su Vakarų atstovais stiprina režimo tarptautinį įvaizdį, o režimo propagandai leidžia teigti, kad Baltarusija yra būtina siekiant užtikrinti regiono saugumą.

- **Tikėtina, kad Baltarusijai taikomų Vakarų sankcijų švelninimas turėtų reikšmingą įtaką jos ekonomikos tvarumui ir augimui.** Vis dėlto atkūrus ekonominius santykius su Vakarais, jie netaps alternatyva Baltarusijos ekonominei priklausomybei nuo Rusijos.

- **Siekdamas susidoroti su politiniais oponentais, Baltarusijos režimas į ekstremistų sąrašus įtraukia opozicionierius ir režimo politiką kritikuojančius asmenis bei organizacijas, įskaitant ir užsienio piliečius ar subjektus.** Lietuvos piliečiams, esantiems sąrašuose ar turintiems ryšių su juose esančiais subjektais ar asmenimis, kyla sulaikymo Baltarusijoje grėsmė.

- **Auga ekonominio bendradarbiavimo su Kinija reikšmė Baltarusijai.** Siekdamas pritraukti daugiau Kinijos investicijų, plėsti dvišalę prekybą ar stiprinti technologinį bendradarbiavimą, režimas mainais vis dažniau remia Kinijos užsienio politiką ir gilina ryšius saugumo srityje.

A. Lukašenka siekia mažinti Baltarusijos režimo tarptautinę izoliaciją, tačiau neatsisako autoritarinių praktikų ir orientacijos į Rusiją

Po daugiau nei penkerius metus trukusios Baltarusijos režimo tarptautinės izoliacijos A. Lukašenka, labai tikėtina, vertina, kad besikeičiančios geopolitinės aplinkybės atveria galimybių langą sugrąžinti Baltarusijos santykius su Vakarais į tokį lygį, koks buvo iki 2020 metų.

Baltarusijos režimas demonstruoja interesą atkurti santykius su Vakarų valstybėmis, tačiau, beveik neabejotina, nesiruošia švelninti autoritarinės politikos. A. Lukašenka užsitikrina valdžią represinėmis priemonėmis, todėl vidutinėje perspektyvoje tęs oponentų, kritikų ir net asmenų, ieškančių alternatyvių informacijos šaltinių, persekiojimą. Beveik neabejotina, esą geranoriškai paleisdamas įkalintus žymius baltarusių demokratinės opozicijos veikėjus ir kitus politinius kalinius, Baltarusijos režimas visų pirma tikėjosi palankaus atsako iš Vakarų valstybių ir pasiūlymų dėl galimų derybų ar sankcijų atlaisvinimo. Politinių kalinių, kaip įrankio politiniams tikslams siekti, išnaudojimas nėra naujas Baltarusijos režimui – A. Lukašenka ir anksčiau, siekdamas parodyti tariamą Baltarusijos režimo gerą valią, paleisdavo dalį politinių kalinių.

Režimas siekia atkurti santykius ar švelninti sankcijas ne tik esą gera valia išlaisvindamas politinius kalinius. Šių tikslų siekiama ir kuriant ar naudojantis problemomis, kurios kelia grėsmę kaimyninių valstybių saugumui. Žvalgybos vertinimu, režimas turi priemonių užkardyti kontrabandinių cigarečių gabenimą meteorologiniais balionais, tačiau tikslingai išnaudoja šio kriminalinio verslo sukurtas problemas, siekdamas priversti Lietuvą pradėti politinį dialogą ir mažinti Baltarusijai taikomus ribojimus. Kaip ir 2021 m., kai režimas tyčia pradėjo nelegalios migracijos krizę, taip ir balionų krizės atveju režimas teigia, kad šių problemų nepavyksta išspręsti, nes šaliai taikomos tarptautinės sankcijos ar Baltarusijos atžvilgiu priešiškai nusiteikę kaimynai nenori bendradarbiauti.

Baltarusijos režimo pastangos normalizuoti santykius su Vakarais yra paskatintos politinių ir ekonominių interesų. A. Lukašenkai svarbu įrodyti savo valdžios teisėtumą, todėl jo vieši kontaktai su Vakarų valstybių atstovais stiprina Baltarusijos režimo tarptautinį statusą ir sudaro įvaizdį, kad jis nebėra toks izoliuotas kaip po 2020 metų. Režimo propaganda išnaudoja A. Lukašenkos kontaktus su Vakarų atstovais tiek Baltarusijos visuomenei šalies viduje, tiek užsienio valstybėms įtvirtindama naratyvą, kad regiono saugumo užtikrinimas yra neatsiejamas nuo Baltarusijos įsitraukimo sprendžiant saugumo regione klausimus.

Nors režimas neigia Vakarų sankcijų poveikį Baltarusijos ekonomikai, tikėtina, sankcijų pagrindiniams ekonomikos sektoriams švelninimas turėtų reikšmingos įtakos šalies ekonomikos tvarumui ir augimui. Šiuo metu Baltarusijos ekonominį stabilumą užtikrina tik tęstinė Rusijos finansinė parama, kuri yra Baltarusijos priklausomybės nuo Rusijos pamatas. Labai tikėtina, jei Baltarusijai pavyks atkurti ekonominius ryšius su Vakarais, tai iš dalies sumažins Baltarusijos patiriamą ekonominį spaudimą, tačiau netaps alternatyva augančiai Baltarusijos ekonominei priklausomybei nuo Rusijos.

Nepaisant Baltarusijos intereso atkurti santykius su Vakarų valstybėmis, Baltarusijos režimo politika ir veiksmai Lietuvos ir kaimyninių valstybių atžvilgiu artimoje perspektyvoje, labai tikėtina, bus agresyvūs. Labai tikėtina, kad Baltarusija tvirtins Lietuvai, jog nori atkurti santykius ir bendradarbiavimą, tačiau nebus linkusi daryti realių žingsnių, mažinančių įtampą santykiuose, neigs įsitraukimą į prieš Lietuvą nukreiptus priešiškus veiksmus ir skleis propagandą esą Lietuva yra agresyviai nusiteikusi Baltarusijos atžvilgiu.

A. Lukašenka Minske susitinka su JAV specialiuoju pasiuntiniu Baltarusijai Johnu Coale'u.
AFP nuotrauka

Ryšiai su Kinija padeda Baltarusijai mažinti tarptautinės izoliacijos poveikį

Pastaraisiais metais dėl tarptautinių sankcijų ir izoliacijos Baltarusijos režimas deda dideles pastangas stiprinti bendradarbiavimą su Kinija. Minskas yra suinteresuotas prisitraukti daugiau Kinijos investicijų, plėsti dvišalę prekybą, „Didžiojo akmens" pramonės parko kompleksą, stiprinti ryšius technologijų, infrastruktūros plėtros srityse. Reguliariai vyksta įvairaus lygmens Baltarusijos ir Kinijos valdžios atstovų susitikimai, kuriuose aptariamos bendradarbiavimo galimybės šiose srityse.

Nors tarptautinės izoliacijos sąlygomis ekonominio bendradarbiavimo su Kinija reikšmė Baltarusijai didėja, Pekinas šioje srityje tampa vis atsargesnis. Kinijos tiesioginės investicijos Baltarusijoje reikšmingai mažėja jau penkerius metus, prioritetą Pekinas teikia saugesnėms finansinio bendradarbiavimo formoms, tokioms kaip paskolos. Dvišalės prekybos apimtis auga, tačiau prekybos balansas yra gerokai palankesnis Kinijai.

Pastebima tendencija, kad mainais už ekonominį bendradarbiavimą Baltarusija vis akivaizdžiau remia Kinijos užsienio politiką ir gilina ryšius saugumo srityje. Šie ryšiai, labai tikėtina, kels vis daugiau saugumo iššūkių Lietuvai, nes skatins glaudesnį Kinijos ir Baltarusijos žvalgybos tarnybų bendradarbiavimą ir sudarys palankias sąlygas Minsko režimui stiprinti Baltarusijos visuomenės kontrolę ir saugumo aparatą.

Beveik neabejotina, kad Rusija kol kas toleruoja šiuos ryšius, nes karo Ukrainoje kontekste tai atitinka jos interesus. Rusija, labai tikėtina, naudojasi Baltarusijos ir Kinijos ryšiais, siekdama gauti sankcijomis ribojamos produkcijos ir sušvelninti ribojimų poveikį ekonomikai. Labai tikėtina, kad Kinija pirmenybę teikia geriems santykiams su Rusija, todėl nesiekia atsverti jos įtakos Baltarusijoje.

Baltarusijos kovai su demokratine opozicija naudojami ekstremistų sąrašai ir agentų verbavimas nuotoliu kelia grėsmę Lietuvai

Baltarusijos režimas nuolat ieško būdų, kaip kovoti su politiniais oponentais, juos remiančiomis ir režimo neteisėtus veiksmus kritikuojančiomis kaimyninėmis valstybėmis ir jų piliečiais. Režimas naudojasi ekstremistų sąrašais, į kuriuos įtraukia bet kokią opozicinę veiklą vykdančius ar A. Lukašenką ir jo politiką kritikuojančius asmenis. Taip siekiama ne tik kovoti su oponentais, bet ir bauginti bei kontroliuoti visuomenę. Nuo 2020 m. į ekstremistų sąrašus dažniausiai įtraukiami dėl politinių motyvų, pavyzdžiui, kritikos režimui ar sąsajų su Baltarusijos demokratine opozicija ir jos organizacijomis, nuteisti asmenys. Kas mėnesį Baltarusijos ekstremistų sąrašus papildo šimtai asmenų, organizacijų ir kitų subjektų. Į juos įtraukiami ne tik Baltarusijos, bet ir užsienio valstybių, taip pat ir Lietuvos, piliečiai bei subjektai, kritikuojantys Baltarusijos režimą ir reiškiantys palaikymą demokratinei opozicijai. 2025 m. liepą Baltarusijoje ekstremistiniu pripažintas rusakalbei auditorijai skirtas „YouTube" kanalas „Delfi Litva", turintis daugiau nei 100 tūkst. prenumeratorių. Tikėtina, kad kanalas pripažintas ekstremistiniu dėl jame paskelbto interviu su Baltarusijos demokratinės opozicijos atstovu Siarhejumi Cichanouskiu. Į Baltarusiją vykstantiems šio kanalo prenumeratoriams, tikėtina, kyla administracinio arešto grėsmė.

Baltarusijos valstybės saugumo komiteto (KGB) darbuotojai vykdo iš Lietuvos į Baltarusiją vykstančių asmenų apklausas ir patikras, tikrina mobiliuosius įrenginius. Juose, be kitos Baltarusijos žvalgybai aktualios informacijos, ieškoma sąsajų su ekstremistinėmis paskelbtomis organizacijomis, nuorodų į interneto šaltinius ir jų prenumeravimo faktų. Jei tokie ryšiai nustatomi, KGB ir kitos režimo tarnybos sulaiko Lietuvos piliečius. Net ir tolimi ryšiai su ekstremistiniais paskelbtais subjektais Baltarusijos režimo traktuojami kaip pakankamas pagrindas asmenis sulaikyti, skirti jiems areštą ir įtraukti į ekstremistų sąrašus.

2024 m. rugpjūtį Baltarusijoje buvo sulaikytas ir įkalintas Lietuvos pilietis, kurio administruojami ir Baltarusijos režimą kritikuojantys socialinių tinklų kanalai 2022 m. buvo įtraukti į Baltarusijos ekstremistų sąrašus. Kalinimo metu Lietuvos pilietis patyrė nuolatinį KGB psichologinį smurtą, jis buvo tirtas poligrafu ir daugybę kartų apklaustas. Kalinimo metu jam buvo grasinta, kad nesutikus vykdyti KGB nurodymų jo sutuoktinė bus sulaikyta ir apkaltinta bendrininkavimu su Lietuvos žvalgyba, o jų vaikus KGB perduos į globos namus.

Taikydamas spaudimo priemones, KGB privertė Lietuvos pilietį dalyvauti propagandiniuose interviu, teigiamai vaizduojančiuose Baltarusijos režimą, filmuotis Lietuvą diskredituojančiuose vaizdo įrašuose ir skambinti į Lietuvos institucijas. Skambučių metu institucijų atstovai buvo provokuojami pasisakyti apie Lietuvos-Baltarusijos santykius. Jų įrašus, labai tikėtina, KGB vėliau planavo panaudoti propagandai prieš Lietuvą. Nufilmuotais vaizdo įrašais siekta diskredituoti NATO karių dislokavimą Lietuvoje, neigiamai vaizduoti Lietuvos institucijas ir teigiamai pateikti Baltarusijos režimą.

Nors Baltarusijos režimas ekstremistų sąrašus naudoja siekdamas įbauginti ir represuoti politinius oponentus, tuo jo kova su demokratine opozicija neapsiriboja. Baltarusijos žvalgybos tarnybos nuolat renka informaciją apie Lietuvoje reziduojančių baltarusių diasporą, Baltarusijos demokratinę opoziciją ir jos veiklą, o informacijai rinkti siekia panaudoti per pokalbių programėles užverbuotus diasporos atstovus. KGB už teikiamą informaciją siūlo finansinį atlygį, galimybę gauti naują pasą, laisvai lankytis Baltarusijoje, žada užtikrinti sugrįžusiųjų gyventi į Baltarusiją saugumą. Verbuojamus asmenis KGB taip pat šantažuoja. Bendradarbiauti atsisakantiems baltarusių diasporos atstovams daromas psichologinis spaudimas, užsimenama apie Baltarusijoje likusių artimųjų saugumą, grasinama atimti galimybę disponuoti Baltarusijoje likusiu turtu.

Žvalgybos vertinimu, tikėtina, kad artimiausioje perspektyvoje Baltarusijoje į ekstremistų sąrašus bus įtraukta daugiau Lietuvos piliečių, turinčių sąsajų su Baltarusijos demokratine opozicija ar kritikuojančių Baltarusijos režimą, jiems kils sulaikymo Baltarusijoje grėsmė. Tikėtina, kad artimoje perspektyvoje Baltarusijos žvalgyba dar intensyviau naudosis pokalbių progaramėlėmis agentams Lietuvoje verbuoti, informacijai apie Baltarusijos opoziciją, Lietuvą, jos institucijas rinkti.

KINIJA

- **Kinija pristato save kaip valstybių bloko, kvestionuojančio dabartinę tarptautinę sistemą, lyderę.** Telkdama autoritarines valstybes ir aktyviai veikdama tarptautinėse organizacijose, Kinija siekia paramos savo užsienio ir saugumo politikos tikslams įgyvendinti, taip pat nori sukurti atsvarą Vakarų institucijoms ir finansų sistemoms.

- **Įtempti dvišaliai santykiai su Lietuva didina Kinijos žvalgybos tarnybų motyvaciją rinkti informaciją** apie Kinijoje gyvenančius ar į ją vykstančius Lietuvos piliečius ir panaudoti ją žvalgybai ar politiniam spaudimui.

- **Kinija stiprina karinę galią,** nuosekliai didindama gynybos biudžetą ir investuodama į modernius karinius pajėgumus.

- **Dominavimas Rytų ir Pietų Kinijos jūrose ir ties Taivanu išlieka pagrindinis Kinijos strateginis prioritetas.** Pastaraisiais metais Kinijos liaudies išlaisvinimo armija taip pat plečia tolimąsias jūrų operacijas ir rengia pratybas už sau įprastų veikimo ribų. Tai rodo augantį šalies gebėjimą projektuoti karinę jėgą globaliai, siekiant užtikrinti savo interesus ir įtaką.

- **Kinija stiprina strateginę partnerystę su Rusija.** Pagrindinis bendro karinio veikimo tikslas – išreikšti politinę paramą viena kitai ir pademonstruoti karinę galią. Bendromis karinėmis pratybomis ir patruliavimais Indijos ir Ramiojo vandenyno regione siekiama didinti spaudimą NATO sąjungininkams ir šalims partnerėms.

Kinija siekia keisti tarptautinę tvarką, telkdama antivakarietiškų valstybių bloką

Kinija vis aktyviau save pristato kaip valstybių bloko, kvestionuojančio dabartinę tarptautinę sistemą, lyderę. Kinija ir šiam blokui priskirtinos Rusija, Šiaurės Korėja ir Iranas yra įsitikinusios, kad po Šaltojo karo susiformavusią tarptautinę tvarką reikia keisti, nes ji neatitinka pasikeitusių geopolitinių realijų ir yra naudinga Vakarų, daugiausia JAV, interesams.

Kinija telkia Vakarų atžvilgiu priešiškai nusiteikusias valstybes simboliškai, pavyzdžiui, kviesdama jų lyderius dalyvauti jos organizuojamuose karininiuose paraduose ar forumuose ir aktyviai veikdama tarptautinėse organizacijose. Tai padeda formuoti opoziciją Vakarams ir įtvirtinti savo strateginius interesus ir įtaką. Aktyviausiai Kinija veikia Jungtinėse Tautose (JT), BRICS ir Šanchajaus bendradarbiavimo organizacijoje (ŠBO).

Užsienio valstybių lyderiai 2025 m. rugsėjį Pekine vykusio karinio parado metu.
EPA nuotrauka

Kinija oficialiai skelbiasi palaikanti JT chartijoje įtvirtintas taisykles, tačiau aktyviai siekia pakeisti šią organizaciją iš vidaus. Kinija deda dideles pastangas, kad jos atstovai būtų paskirti į aukštas pareigas JT sistemai priklausančiose agentūrose, kurios disponuoja dideliais finansiniais ištekliais ir gali būti išnaudotos jos interesams. Kinija siekia, kad jos nacionalinės iniciatyvos, pavyzdžiui, susijusios su infrastruktūros plėtra, technologijų standartizavimu, būtų įtvirtintos kaip visos organizacijos tikslai ir įgyvendinti pasinaudojus bendrais resursais.

JT lygmeniu Kinija aktyviai telkia valstybių koalicijas, kurias dažniausiai sudaro autoritarinės ir besivystančios šalys. Jos ne tik padeda Kinijai palankia linkme formuoti JT agentūrų veiklą, tačiau ir balsuodamos vieningai palaiko Kiniją jai aktualiais klausimais Generalinėje Asamblėjoje. Tai padeda Kinijai sukurti reikšmingą atsvarą Vakarams tokiais klausimais kaip žmogaus teisės, Taivanas ar tarptautinių konfliktų sprendimas.

Skirtumai tarp Kinijos oficialios laikysenos ir jos realių veiksmų JT išryškėja ir karo Ukrainoje klausimu. Nors Kinija pabrėžia gerbianti tokius JT principus kaip valstybių suverenitetas ir teritorinis integralumas, ji susilaiko arba balsuoja prieš Rusijos invaziją smerkiančias rezoliucijas, nes laiko Maskvą savo strategine partnere. Tuo pat metu Kinija JT skelbia savo taikos Ukrainoje vizijas ir konsolidavusi besivystančių ir, autoritarinių valstybių paramą, pristato save kaip konflikto atžvilgiu neutralią ir taika suinteresuotą valstybę.

Savo kaip alternatyvaus Vakarams galios centro įtaką Kinija plečia ir organizacijoje BRICS. Pekinas aktyviai pasisako už šios organizacijos plėtrą ir teikia prioritetą tų valstybių prisijungimui, su kuriomis yra užmezgusi glaudžius dvišalius santykius. Tam Kinijos iniciatyva buvo įsteigtas specialus BRICS partnerių valstybių statusas, kurį šiuo metu yra įgijusios dešimt valstybių, įskaitant Baltarusiją, Kazachstaną, Lotynų Amerikos, Afrikos ir Pietryčių Azijos šalis.

Telkdama valstybes BRICS organizacijoje Kinija naudoja antikolonialistinį naratyvą. Ji pabrėžia, kad Vakarų sukurta tarptautinė sistema yra pagrįsta

nelygybe, išnaudojimu, skelbiasi galinti sukurti teisingesnį atstovavimą. Savo įtaką ji plečia naudodamasi Šanchajuje įsteigtu BRICS plėtros banku, skatina organizacijos nares aktyviai dalyvauti „Juostos ir kelio" iniciatyvos projektuose, naudoti juanį tarptautinėms finansinėms perlaidoms vykdyti ir kurti atskiras nuo Vakarų finansų sistemas.

Kinija vis aktyviau didina savo įtaką ŠBO, plečia šios organizacijos aprėptį ir mandatą. Kaip ir BRICS atveju, Kinija pasisako už naujų valstybių, kurios išplėstų organizacijos įtaką už Centrinės Azijos ribų, prisijungimą. Pastaraisiais metais prie organizacijos prisijungė Baltarusija ir Iranas, dar 14 valstybių iš Vidurio Rytų, Šiaurės Afrikos ir Pietryčių Azijos dalyvauja organizacijos veikloje kaip partnerės.

ŠBO viršūnių susitikime, vykusiame 2025 m. rugsėjį, Kinija paskelbė Globalaus valdymo iniciatyvą, kuria akcentuoja daugiapolio pasaulio svarbą, poreikį kurti ir stiprinti su Vakarais nesusijusias ekonominio, energetinio, technologinio bendradarbiavimo ir saugumo užtikrinimo platformas. Susitikime Pekino iniciatyva priimtas ir sprendimas įsteigti ŠBO plėtros banką, kurį, labai tikėtina, Kinija panaudos plėsdama savo įtaką organizacijoje. Pekinas taip pat siekia plėsti ŠBO veiklos apimtis, integruoti jos nacionaliniams interesams aktualius klausimus, tokius kaip atsinaujinanti energetika, technologinės inovacijos ir saugumo iššūkiai.

Beveik neabejotina, kad vidutinėje perspektyvoje Kinijos vaidmuo telkiant ir stiprinant antivakarietiškų valstybių bloką kels vis daugiau iššūkių Lietuvos ir euroatlantinės erdvės saugumo interesams. Kinija siekia sukurti efektyvią atsvarą, kuri padėtų atsiriboti nuo Vakarų institucijų, finansų sistemų, tiekimo grandinių ir palaikytų jos užsienio ir saugumo politikos tikslus.

Labai tikėtina, kad tai didins Kinijos atsparumą ir leis agresyviau įgyvendinti geopolitinius tikslus Indijos ir Ramiojo vandenynų regione ir globaliu mastu. Tai taip pat sudarys palankias sąlygas kitoms Kinijai artimoms valstybėms siekti savo revizionistinių tikslų.

Didėja saugumo rizikos Kinijoje gyvenantiems ir į ją vykstantiems Lietuvos piliečiams

Beveik neabejotina, kad įtempti dvišaliai santykiai didina Kinijos žvalgybos tarnybų motyvaciją rinkti informaciją apie Kinijoje gyvenančius Lietuvos piliečius ir ją panaudoti žvalgybai arba politiniam spaudimui. Labai tikėtina, kad Kinijos žvalgybos tarnybos inicijuoja susitikimus su šalyje gyvenančiais Lietuvos piliečiais, bando išsiaiškinti jų ryšius, politines pažiūras, gyvenimo Kinijoje aplinkybes ir požiūrį į Taivaną. Ši informacija padeda Kinijos žvalgybos tarnyboms nustatyti Lietuvos piliečių pažeidžiamumą, siekiant įtraukti juos į slaptą veikimą prieš Lietuvos interesus.

Tinkamais verbavimo taikiniais Kinijos žvalgybos tarnybos gali laikyti asmenis, kurie rodo nepasitenkinimą Lietuvos valdžios sprendimais arba tuos Lietuvos piliečius, kuriems dėl verslo, mokslo ar šeimyninių aplinkybių yra ypač aktualu turėti leidimą gyventi Kinijoje. Labai tikėtina, kad, inicijuodamos susitikimus su Kinijoje gyvenančiais Lietuvos piliečiais, žvalgybos tarnybos naudojasi priedanga, pavyzdžiui, prisistato policijos pareigūnais, migracijos institucijų atstovais.

Su didesnėmis saugumo rizikomis, labai tikėtina, susiduria ir trumpalaikių vizitų į Kiniją vykstantys Lietuvos piliečiai. Kinijos žvalgybos tarnybų dėmesio gali sulaukti asmenys, vykstantys į Kiniją akademiniais tikslais, dalyvauti verslo konferencijose, technologijų parodose ir kultūros renginiuose. Kontaktas su į Kiniją atvykusiais asmenimis gali būti užmegztas dar oro uoste, pavyzdžiui, atliekant saugumo patikrą. Kinijos žvalgybos atstovai gali apsimesti pasienio kontrolės pareigūnais ar oro uosto darbuotojais.

Kontaktas su Lietuvos piliečiais taip pat gali būti užmegztas ir renginiuose, į kuriuos jie atvyksta. Kinijos žvalgybos tarnybos naudojasi universitetų tarptautinių ryšių atstovų, verslo asociacijų, konsultacinių įmonių darbuotojų priedanga. Paprastai tokiuose renginiuose tarnybos siekia surinkti informacijos apie asmenų veiklos pobūdį, ryšius, apsikeisti kontaktais ir vėliau palaipsniui juos įtraukti į žvalgybos veiklą.

Pastaraisiais metais Kinija priimamais teisės aktais plečia žvalgybos tarnybų įgaliojimus. Šnipinėjimo ir grėsmės nacionaliniam saugumui sąvokos įstatymuose yra interpretuojamos ypač plačiai. Tai sudaro sąlygas tarnyboms sulaikyti užsienio piliečius Kinijoje dėl, pavyzdžiui, specifinių raktažodžių paieškos internete ar nuotraukų, žemėlapių disponavimo. Ši situacija dar labiau didina saugumo riziką į Kiniją vykstantiems asmenims.

VSD pasitikėjimo linija 0 700 70 007 arba el. paštas *pranesk@vsd.lt*

Kiniški dirbtinio intelekto pokalbių robotai kelia asmens duomenų apsaugos ir informacijos cenzūros iššūkius

Tarptautinei rinkai pristatyti Kinijos dirbtinio intelekto pokalbių robotai „DeepSeek“ ir „Qwen“ yra reklamuojami kaip alternatyvos Vakarų DI modeliams, pavyzdžiui, „ChatGPT“. Tai parodo Pekino siekius ir galimybes konkuruoti su Vakarais, bet kartu kelia iššūkių vartotojams dėl informacijos cenzūros ir asmens duomenų apsaugos užtikrinimo, naudojant šiuos pokalbių modelius.

INFORMACIJOS CENZŪRA

Kinijoje sukurtos pokalbių programos vartotojams pateikia režimo ideologiją atitinkančią informaciją ir vengia atsakymų, kurie neigiamai vaizduotų Kiniją. Pavyzdžiui, kinų kalba nediskutuojama apie Taivano nepriklausomybę, neatsakoma ir į klausimus apie Tiananmenio aikštės protestus 1989 metais. Pokalbių robotas „DeepSeek“ kartoja Kinijos politikų pareiškimus, o atsakydamas į klausimus apie Pekino poziciją, vartoja įvardį „mes“, taip parodydamas tapatinimąsi su Kinija.

2025 m. vasarį „Politico“ paviešino pokalbį su „DeepSeek“, kurio paklausė, kodėl Kinija užblokavo prekių importą iš Lietuvos. Pokalbių robotas išreiškė viltį, kad Lietuva ištaisys savo klaidas ir bendradarbiaus su Kinija. Jo atsakymas iš esmės atkartojo 2023 m. Kinijos užsienių reikalų ministerijos atstovo žiniasklaidai Wang Wenbino paraginimą Lietuvai „ištaisyti savo klaidas ir grįžti į teisingą kelią remiant vienos Kinijos principą“. Tokie Kinijos pokalbių robotų atsakymai ir veikimo pobūdis rodo, kad vartotojams yra pateikiama šališka informacija.

ASMENS DUOMENŲ PAŽEIDŽIAMUMAS

„DeepSeek“ renka šią informaciją: duomenis, kuriuos sukuria patys vartotojai, pavyzdžiui, užklausų tekstus ir įvairius dokumentus, kuriais dalijamasi su pokalbių robotu; automatiškai pasiekiamą informaciją, tokią kaip naudojamo prietaiso duomenys ir IP adresas; trečiųjų šalių duomenis, pavyzdžiui, su „Google“ paskyra siejamą informaciją.

Pagal Kinijos įstatymus, režimas turi teisę gauti prieigą prie technologijų kompanijų renkamų duomenų, taip pat neatmestina, kad DI programos neturi tinkamos kibernetinės apsaugos, reikalingos apsaugoti vartotojų duomenis. Tik pasirodžius „DeepSeek“ buvo nutekinta daugiau kaip milijonas vienetų šio pokalbių roboto renkamų duomenų, pavyzdžiui, pokalbių sistemos metaduomenys, pokalbių išklotinės ir kita.

„DeepSeek“ ir „Qwen“ logotipai.
Reuters nuotrauka

Kinijos karinės galios projekcija laiko ašyje

2013

Kinija pradeda kurti dirbtines salas Pietų Kinijos jūroje, vėliau jas militarizuoja.

2016

Kinija pralaimi bylą Filipinams Nuolatiniame arbitražo teisme Hagoje ginče dėl teritorijų Pietų Kinijos jūroje. Kinijos atsisakymas pripažinti jai nepalankų teismo sprendimą, kartu su abiejų šalių siekiu kontroliuoti sau prisiskirtas teritorijas, iki šiol lemia incidentus Pietų Kinijos jūroje.

2017

Xi Jinpingas paskelbia ambicingą Kinijos kariuomenės modernizavimo planą, įkuriama pirmoji Kinijos užsienio karinė bazė Džibutyje.

Pirmą kartą KLIA* laivas atvyksta į Rusijos karinio jūrų laivyno dienos minėjimą Baltijos jūroje.

2022

Xi Jinpingas ir V. Putinas paskelbia apie „neribotą strateginę partnerystę". Rusijai surengus plataus masto invaziją į Ukrainą, Pekinas nepasmerkia Maskvos, viešai deklaruoja neutralumą ir ima didinti bendradarbiavimą su Rusija.

Nors ir mažesne apimtimi nei anksčiau, Kinija dalyvauja Rusijos kariniuose mokymuose „Vostok 2022".

Reaguodama į JAV Atstovų Rūmų pirmininkės Nancy Pelosi vizitą Taivane, Kinija surengia didelio masto karines pratybas aplink salą.

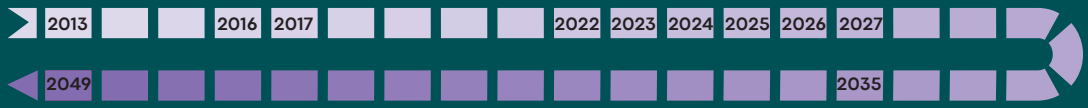

2023

Kinija, reaguodama į jai nepalankius parlamento ir prezidento rinkimų rezultatus Taivane, pakartotinai rengia didelio masto karines pratybas aplink salą, intensyvina spaudimą kitomis nekarinėmis priemonėmis.

2024

Kinija ir Baltarusija Breste surengia bendras simbolinės reikšmės antiteroristines pratybas „Eagle Assault", kurios periodiškai rengiamos nuo 2011 metų.

Du Kinijos laivai vykdo navigaciją Baltijos jūroje, dalyvauja nedidelio masto Rusijos kariniuose mokymuose Suomijos įlankoje.

Kinija su Rusija surengia bendrus oro ir jūrų patrulius Ramiojo vandenyno nutolusiose dalyse, demonstruodamos stiprėjančią karinę partnerystę.

2025

Metų pradžioje Kinijos karo laivų flotilė apiplaukia Australiją, tarptautiniuose vandenyse surengia kovinio šaudymo pratybas.

Kinija nedalyvauja Europos pašonėje surengtuose Rusijos ir Baltarusijos kariniuose mokymuose „Zapad 2025", siunčiami tik stebėtojai.

2026

Kinija toliau projektuoja karinę galią į Ramiojo vandenyno vakarinę dalį, ieško galimybių įgyti naujų galios svertų kituose regionuose ir išlaiko glaudžius karinius ryšius su Rusija.

iki 2027

Xi Jinpingas iškėlė tikslą Kinijos kariuomenei įgyti pajėgumų, kurie leistų prisijungti Taivaną prie žemyninės Kinijos.

iki 2035

Siekiama užbaigti KLIA modernizaciją, priartinančią ją prie pasaulio galingiausių kariuomenių.

iki 2049

Kinija siekia turėti „pasaulinio lygio" kariuomenę

* Kinijos liaudies išlaisvinimo armija.

Kinija nuosekliai didina karinę galią, siekdama užtikrinti savo saugumo interesus ir įtakos plėtrą

Pekino tikslas – iki 2049 m. Kinijos Liaudies Respublikos įkūrimo 100-mečio išvystyti kariuomenę, kuri būtų pajėgi laimėti karus prieš galingiausius varžovus ir jų sąjungininkus. Nepaisydama lėtėjančios ekonomikos ir su tuo susijusių socialinių ir kitų iššūkių šalies viduje, Kinija kasmet stabiliai didina gynybos biudžetą. Ji teikia pirmenybę karinių pajėgų modernizavimui: skiria dideles investicijas naujų lėktuvnešių ir desantinių laivų statybai, stiprina raketines ir oro pajėgas. Auganti Kinijos karinė galia kelia iššūkių NATO sąjungininkų ir partnerių ekonominiams ir saugumo interesams, laivybos laisvei ir didina įtampą Indijos ir Ramiojo vandenynų regione.

Taivano prijungimas išlieka pagrindinis Kinijos starteginis tikslas. Pastaraisiais metais Pekinas sustiprino politinį, karinį ir informacinį spaudimą Taipėjui, siekdamas įgyvendinti „vienos Kinijos principą" ir atgrasyti salą nuo bet kokių nepriklausomybės siekių. Kinijos komunistų partijos aukščiausiųjų pareigūnų retorika Taivano atžvilgiu taip pat tapo griežtesnė, įskaitant tiesioginius grasinimus kariniu konfliktu.

2025 m. pavasarį vykusiose pratybose, be įprastų mokomųjų blokados manevrų Kinijos pajėgos imitavo smūgius Taivano gynybos ir energetikos infrastruktūrai, treniravosi blokuoti strateginius tiekimo koridorius. 2025 m. pabaigoje Kinija, siekdama įspėti potencialius Taivano užsienio sąjungininkus, surengė dar vienas iš anksto neskelbtas pratybas aplink Taivaną. Mokymai, palyginti su ankstesniais, išsiskyrė didesne pratybų zonų apimtimi ir vyko arčiau Taivano, taip pat pasižymėjo pažangesnių desantinių laivų dislokavimu ir dideliu aviacijos aktyvumu. Greta atgrasymo, Kinijos karinės vadovybės tikslas – įgyti patirties, sekinti Taivano kariuomenę ir, normalizuojant nuolatinį karinį aktyvumą aplink salą, mažinti Taipėjaus budrumo lygį.

Kinijos liaudies išlaisvinimo armijos laivyno „Jiangkai" klasės fregata „Hengyang", užfiksuota Australijos gynybos pajėgų. Australijos užsienio reikalų ministrė Penny Wong 2025 m. vasario 21 d. išreiškė susirūpinimą dėl trijų Kinijos karo laivų, plaukiančių prie šalies rytinės pakrantės, vykdomų kovinio šaudymo pratybų.
AFP nuotrauka

Kinija siekia įtvirtinti dominavimą Pietų Kinijos jūroje ir įvairiais būdais trikdo judėjimą bei agresyviai demonstruoja sau prisiskirtų teritorijų kontrolę, vykdo salų militarizavimą. 2024–2025 m. augo įtampa tarp Kinijos ir Filipinų dėl strategiškai svarbių ir išteklių gausių Pietų Kinijos jūros dalių. Kinijos pakrančių apsaugos laivai Pietų Kinijos jūroje, ypač netoli Spratlio salyno, reguliariai vykdė pavojingus blokavimo ir taranavimo manevrus, taip pat naudojo vandens patrankas prieš Filipinų laivus. Tokie veiksmai reikšmingai didina netyčinių karinių incidentų tikimybę ir eskaluoja saugumo situaciją regione.

Be visa to, vis aktyviau vykdomos ir toliau nuo Kinijos krantų nutolusios, vadinamosios tolimųjų jūrų operacijos: 2025 m. pradžioje Kinijos karo laivų flotilė apiplaukė Australiją ir surengė kovinio šaudymo pratybas tarptautiniuose vandenyse. Ši operacija buvo labiausiai į pietus nutolusi Kinijos karinio jūrų laivyno misija. 2025 m. birželį du Kinijos lėktuvnešiai ir juos lydintys karo laivai pirmą kartą navigavo kartu ties antrąja salų grandine Ramiajame vandenyne. Taip Kinija ne tik siunčia žinią apie savo karinio jūrų laivyno dominavimą regione ir siekia atgrasyti trečiąsias šalis nuo kišimosi į galimą karinį konfliktą su Taivanu, bet ir demonstruoja nepasitenkinimą JAV, Japonijos ir Pietų Korėjos karine partneryste Ramiajame vandenyne ir provakarietiškais regioninio saugumo formatais QUAD ir AUKUS. Tikėtina, kad ateityje tokių Kinijos operacijų mastas ir geografija plėsis.

Kinijos karinės galios projekcija 2024–2025 metais

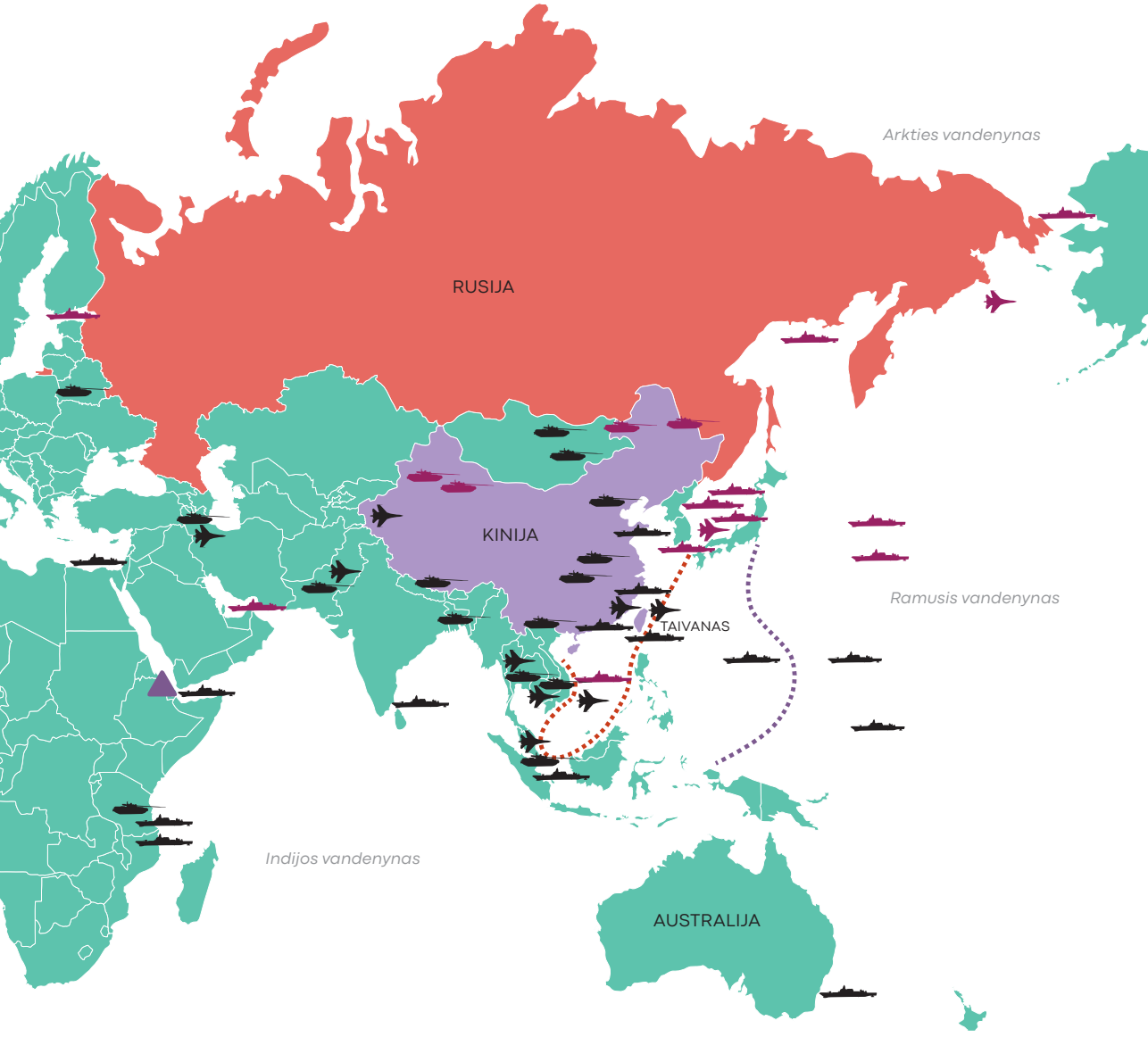

1-oji salų grandinė

2-oji salų grandinė

Kinijos armijos paramos bazė Džibutyje

Kinijos ir Rusijos bendri kariniai mokymai ir (ar) patruliavimas

Jūrų laivyno

Oro pajėgų

Sausumos pajėgų

Kiti Kinijos vienašaliai / dvišaliai / daugiašaliai mokymai ir (ar) patruliavimas

Jūrų laivyno

Oro pajėgų

Sausumos pajėgų

PASTABA: nurodyta tik didžioji dalis svarbiausių įvykių, jų vietos yra apytikslės.

Intensyvėjantis Rusijos ir Kinijos karinis bendradarbiavimas rodo stiprėjančią strateginę partnerystę

Bendros Kinijos ir Rusijos karinės pratybos ir patruliavimai nenutrūko net ir Rusijai vykdant karą prieš Ukrainą. Pastaraisiais metais bendri kariniai manevrai pradėti rengti ne tik Pietų Kinijos jūroje, bet ir Arkties regione. Pratybos dažnai vykdytos šalia JAV šalių partnerių teritorijų, įskaitant Japoniją, Pietų Korėją, Filipinus ir netoli Aliaskos, taip gerokai padidinant spaudimą JAV ir NATO partneriams regione.

Leisdama Kinijos kariniams laivams įplaukti į savo Arkties teritorijas, Rusija, tęsdama agresiją prieš Ukrainą, greičiausiai daro nuolaidas Pekinui ir peržiūri savo ankstesnę politiką, ribojusią Kinijos kariuomenės aktyvumą šiauriniuose šalies regionuose. Beveik tikra, kad Kinija siekia įsitvirtinti šiame regione kariniu požiūriu ilgalaikėje perspektyvoje.

Bendruose kariniuose manevruose Kinijos kariuomenė perima Rusijos įgytą patirtį kare su Ukraina, o padedama Pekino Maskva demonstruoja, kad šalis nėra izoliuota ir gali mesti iššūkį Vakarų dominavimui keliuose frontuose vienu metu.

Jungtinės karinės pratybos ir patruliavimas Indijos ir Ramiojo vandenynų regione rodo stiprėjančią Pekino ir Maskvos strateginę partnerystę siekiant atgrasyti oponentus – ypač JAV ir jų sąjungininkus, ir pakeisti regioninę saugumo architektūrą, sustiprinti šalių ginkluotąsias pajėgas ir projektuoti karinę galią į Ramiojo vandenyno gilumą.

Reikšmingiausi 2024–2025 m. bendri Kinijos ir Rusijos kariniai manevrai:

- 2024 m. liepą užfiksuotas pirmasis Kinijos ir Rusijos karinių oro pajėgų jungtinis patruliavimas netoli Aliaskos krantų;
- 2024 m. spalį Kinijos pakrančių apsaugos laivai, patruliuodami su Rusijos pajėgomis, pirmą kartą įplaukė į Arkties vandenyną;
- 2025 m. rugpjūtį pirmą kartą vykdytas bendras povandeninių laivų patruliavimas Japonijos ir Rytų Kinijos jūrose.

Kinijos ir Rusijos karo laivų, išplaukiančių dalyvauti bendrose laivyno ir oro pajėgų pratybose „Northern Interaction 2024" Japonijos ir Ochotsko jūrose, išlydėjimo ceremonija Vladivostoke.
IMAGO / SNA nuotrauka

EKONOMINIS IR ENERGETINIS SAUGUMAS

- **Baltarusija ketina vystyti branduolinę energetiką šalia Lietuvos sienos – statyti dar vieną energijos bloką Baltarusijos atominėje elektrinėje.** Šio projekto įgyvendinimas komerciškai nepagrįstas, nes šiuo metu elektrinėje veikiančių blokų potencialas nėra išnaudojamas. Labai tikėtina, kad Baltarusija ne tik neužtikrins saugos naujai statomuose objektuose, bet ir skirs mažiau dėmesio dabar veikiančioje elektrinėje kylantiems incidentams.

- **Subjektai, turintys ryšių Rusijoje ir Baltarusijoje, aktyviai domisi Lietuvos transporto, energetikos ir aukštųjų technologijų sektoriais.** Siekdami juose veikti ar įgyti prieigą prie svarbios infrastruktūros, jie bando užmegzti ryšius su Vakarų valstybių verslininkais ir taip nuslėpti savo vaidmenį.

- **Rusija ir Baltarusija siekia per užsienyje įsteigtas įmones įgyti ir perimti Vakaruose kuriamas technologijas, kurias būtų galima pritaikyti civilinei ir karo pramonei.** Nors šalys siekia mažinti priklausomybę nuo Vakarų technologijų, Rusijos ir Baltarusijos interesas jas gauti išliks itin didelis, nes mažai tikėtina, kad artimoje perspektyvoje joms pavyks pasiekti technologinį suverenitetą.

Baltarusija yra pasiryžusi vykdyti branduolinės energetikos plėtrą šalia Lietuvos sienos

Baltarusijos valdžia yra pasiryžusi statyti dar vieną, trečiąjį, energijos bloką šalia eksploatuojamų dviejų Baltarusijos atominės elektrinės (BelAE) blokų. Režimas neabejoja branduolinės energetikos plėtra, ją grindžia neva nuolat augančiu elektros energijos poreikiu šalyje, kartu pabrėždamas, kad BelAE eksploatacija yra itin sėkminga. Šio projekto įgyvendinimas nėra komerciškai pagrįstas, nes ir dabar veikiančių BelAE energijos blokų potencialas nėra išnaudojamas.

Baltarusijos institucijos svarstė du branduolinės energetikos plėtros variantus – statyti naują atominę elektrinę Mogiliavo srityje arba du papildomus energijos blokus jau eksploatuojamos BelAE aikštelėje. Neatmestina, kad Baltarusija neatsisakys galimybės vykdyti ir kitų projektų – ketvirtojo bloko BelAE aikštelėje ir naujos atominės elektrinės Mogiliave statybas.

Rusija turi interesų stiprinti Baltarusijos energetinę priklausomybę, todėl palankiai vertina ir palaiko Baltarusijos branduolinės energetikos plėtros planus, kuriuos įgyvendintų Rusijos korporacija „Rosatom“. Kremlius ne tik remia Baltarusijos sprendimą dėl trečiojo energijos bloko statybos BelAE aikštelėje, bet ir ragina Minską neatsisakyti idėjos statyti naują atominę elektrinę Mogiliavo srityje. Naujos atominės elektrinės projektas buvo reguliariai aptariamas korporacijos „Rosatom“ ir Baltarusijos vyriausybės susitikimuose.

Nors Baltarusija planuoja branduolinės energetikos plėtrą, šalies institucijos iki šiol nesugeba užtikrinti saugios BelAE eksploatacijos – dėl įvairių techninių priežasčių ir personalo nekompetencijos BelAE energijos blokų veikla itin dažnai stabdoma, abu blokai nėra eksploatuojami visu pajėgumu. Vien 2025 m. vienas ar abu energijos blokai stabdyti bent trejetą kartų, nors vadovaujantis

Apie Baltarusijos sprendimą statyti trečiąjį bloką BelAE aikštelėje 2025 m. lapkritį viešai paskelbė Baltarusijos viceministras Viktoras Karankevičius. Jis taip pat informavo, kad tęsiamas galimybių statyti ir naują atominę elektrinę Mogiliavo srityje vertinimas.

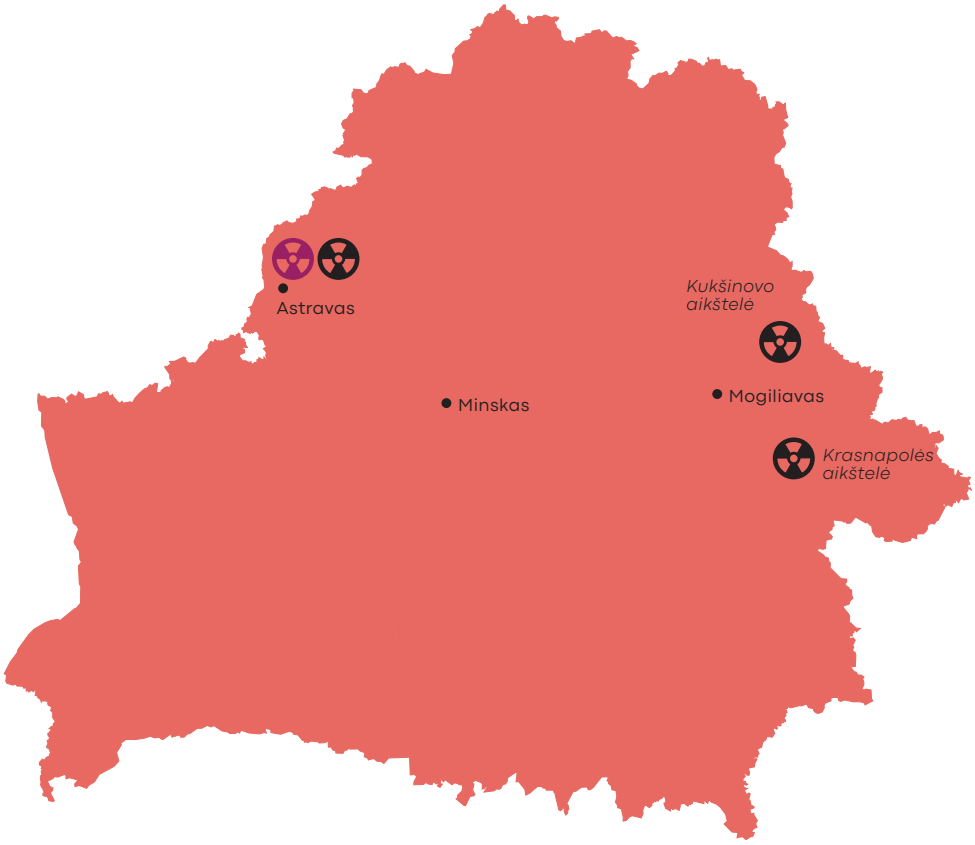

Eksploatuojama AE

Planuojami branduoliniai objektai

tarptautine praktika planiniams patikrinimams ir remonto darbams branduolinių elektrinių energijos blokai įprastai stabdomi kas 18–24 mėnesius. Incidentų riziką didina ir „Rosatom" įdiegtų technologijų trūkumai, ypač susiję su reaktorius aušinančiomis sistemomis.

Branduolinės energetikos plėtra Baltarusijoje kels rizikų Lietuvos nacionalinio saugumo interesams. Labai tikėtina, kad Baltarusija, vystydama branduolinę energetiką, neužtikrins branduolinės saugos ne tik naujuose objektuose, bet ir mažiau dėmesio skirs BelAE vykstantiems incidentams ir juos lemiantiems techniniams defektams spręsti. Todėl labai tikėtina, kad branduolinių incidentų rizika Lietuvos kaimynystėje augs.

Strategiškai svarbi infrastruktūra ir projektai išlieka nacionalinio saugumo interesų neatitinkančių subjektų taikinys, tačiau jų veiklos metodai keičiasi

Subjektai, kurių ryšiai Rusijoje, Baltarusijoje ar Kinijoje kelia grėsmę nacionaliniam saugumui, atkakliai siekia įgyvendinti savo interesus Lietuvos ir kitų Baltijos valstybių strategiškai svarbiuose sektoriuose ar projektuose. Jų pastangų nestabdo net ir tai, kad atitikties nacionalinio saugumo interesams vertinimo metu atskleidžiami ir užkardomi jų planai.

Lietuvos finansų, ypač kriptoturto paslaugų, sektorius išlieka itin patrauklus taikinys subjektams, turintiems ryšių Rusijoje, Baltarusijoje ar Kinijoje. Kriptoturto sektoriuje norintys veikti Rusijos piliečiai bando slėpti ryšius su Rusija, dažnai pasinaudodami kitoje NATO ar ES valstybėje įgyta pilietybe.

Ryšių Rusijoje ir Baltarusijoje turinčios įmonės ir atskiri šių valstybių piliečiai iki šiol domisi Lietuvos transporto, energetikos sektoriais, vis daugiau dėmesio sulaukia ir aukštųjų technologijų sektorius. Siekdami veikti Lietuvai strategiškai svarbiuose sektoriuose ar įgyti prieigą prie strategiškai svarbios infrastruktūros, jie nuolat keičia savo taktikas ir ieško naujų galimybių. Pavyzdžiui,

bando užmegzti verslo ryšius su kitų Europos valstybių ar JAV verslininkais, įtikinti juos investicijų grąža ir savo įtaka, tačiau patys vengia būti oficialiais iniciatyvos dalyviais. Patikimų valstybių verslininkai jiems reikalingi savo vaidmeniui nuslėpti ir įvaizdžiui sukurti. Nepavykus įgyvendinti planų Lietuvoje, juos bandoma įgyvendinti kitose Baltijos valstybėse.

> Žvalgyba nustatė, kad vienas iš objektų, kuriais pastaruoju metu domėjosi ryšių Rusijoje turintys subjektai – UAB koncernas „Achemos grupė“. Įvertinę galimybes įgyti koncerno akcijų, nacionalinio saugumo interesų neatitinkantys subjektai bandė veikti per tarpininkus, vykdyti lobistinę veiklą, siekdami palankių Lietuvos institucijų pozicijų jų investicijų atžvilgiu.

Rusijos subjektų interesas išlieka ir strategiškai svarbių projektų Lietuvoje ir kitose Baltijos valstybėse trikdymas. Pastaruoju metu Rusijos institucijos skiria daug dėmesio Baltijos valstybėse įgyvendinamiems transporto sektoriaus projektams – labai tikėtina, kad Rusijos institucijos turi interesų juos sutrikdyti ir taip riboti karinį mobilumą Baltijos valstybėse.

Labai tikėtina, kad Rusijos žvalgybos tarnybos ir toliau rinks informaciją apie Klaipėdos jūrų uosto infrastruktūrą, jame kraunamus strategiškai svarbius krovinius, šiam tikslui bandys pasitelkti užsienio šalyse registruotų kompanijų laivų įgulos narius, Rusijos piliečius ar Rusijos režimą ir jo vykdomą politiką remiančius asmenis. Žvalgyba yra nustačiusi atvejų, kai į Klaipėdos jūrų uostą atplaukiančių ir jame dirbančių laivų įguloms priklausantys prorusiškų pažiūrų asmenys fotografavo uoste kraunamus strateginius krovinius ir infrastruktūrą. Neatmestina, kad gautą informaciją Rusijos žvalgybos tarnybos naudotų planuodamos diversijas ar kitas kinetines operacijas. Rusijos subjektai, nepaisydami Baltijos valstybių įgyvendintų energetinės

nepriklausomybės projektų, neatsisako ir savo interesų veikti energetikos sektoriuje. Jie kuria naujas strategijas, kaip atnaujinti Rusijos energijos išteklių tiekimą į Baltijos valstybes, ieško sau lojalių ir naudingų asmenų, kurie padėtų įgyvendinti šiuos tikslus. Mažai tikėtina, kad jų strategijos turi potencialo, tačiau labai tikėtina, kad aktyvus veikimas siekiant įgyvendinti savo interesus nesiliaus ir artimoje perspektyvoje.

> Beveik neabejotina, kad Rusijos ir Baltarusijos žvalgybos tarnybos, siekdamos įgyti prieigą prie strategiškai svarbios infrastruktūros ar gauti jas dominančios informacijos, naudosis į šias valstybes vykstančiais strategiškai svarbių objektų ar įmonių darbuotojais. Rusijos ir Baltarusijos žvalgybos tarnybos turi interesų verbuoti šiuos asmenis, įgyti prieigą prie jų naudojamų skaitmeninių įrenginių ir tai panaudoti informacijai apie strategiškai svarbius objektus ir įmones rinkti. Žvalgybos duomenimis, dalis strategiškai svarbių įmonių darbuotojų, keliaudami į Rusiją ar Baltarusiją, vežasi su savimi tarnybinius mobiliuosius įrenginius ir bando tai nuslėpti nuo savo darbdavių.

Tarptautinių sankcijų apėjimo mastas išlieka didelis, tačiau veikimo modeliai nesikeičia

Rusijos ir jiems tarpininkaujantys subjektai, siekdami apeiti tarptautines sankcijas, naudojasi gerai įvaldytais veiklos modeliais. Sankcijų apėjimą remia ir Rusijos federalinės institucijos – skiria tiek institucinių, tiek finansinių resursų, ypač siekdamos užsitikrinti karo pramonei reikalingos įrangos ir technologijų tiekimą.

Dažniausiai naudojami veiklos modeliai, kurie pasitelkiami sankcijoms apeiti

Pasitelkiami užsienyje gyvenantys Rusijos piliečiai.

Bendradarbiaujama su subjektais, kuriems netaikomos tarptautinės sankcijos.

Kuriamos ilgos tarpininkų grandinės.

Kuriamos žvalgybos tarnybų kontroliuojamos priedangos įmonės.

Taikoma aukšto lygio konspiracija.

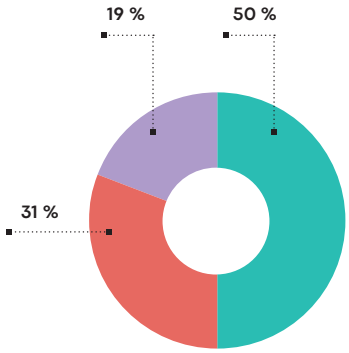

Subjektai, įsitraukę į tarptautinių sankcijų apėjimo organizavimą

- Pavieniai asmenys
- Subjektai, valdomi Rusijos piliečių
- Subjektai, valdomi Baltarusijos piliečių

Duomenų analizė grindžiama žvalgybos nustatytais ir tiriamais atvejais

Rusijos subjektai vis dažniau pasitelkia ir Baltarusijos piliečių valdomas įmones ar pavienius Rusijos piliečius, rezidu-ojančius Vakarų valstybėse ir turinčius galimybių megzti ryšius su jose veikiančiais verslo subjektais, aukštųjų technologijų įrangos gamintojais, transporto sektoriaus atstovais. Kai kuriais atvejais tarptautines sankcijas siekiantys apeiti Rusijos piliečiai bando atgaivinti kurį laiką aktyvios veiklos nevykdžiusius verslus.

Vienas pavyzdžių – UAB „BK Software“ ir jos veiklą kuruojančio Rusijos Federacijos piliečio Kirilo Lupandino iniciatyvos. Žvalgyba nustatė, kad „BK Software“ užmezgė verslo ryšius su Honkonge

registruota įmone „Asia Pacific Links Limited“. Ji priklauso Rusijos Federacijos piliečiui Antonui Tromifovui. Įmonei taikomos ES ir JAV sankcijos, ji yra viena didžiausių mikroelektronikos komponentų, kurie naudojami BO „Orlan“ gamyboje, tiekėjų Rusijos bendrovėms. Beveik neabejotina, kad „BK Software“ sąmoningai bendradarbiavo su Honkonge registruota įmone, žinodama, kad galutiniai įrangos gavėjai – Rusijos subjektai. Be to, buvo nustatyta, kad K. Lupandinas turėjo ryšių su FSB padaliniu, vykdančiu techninio prasiskverbimo operacijas į užsienio valstybių kompiuterinius ir telekomunikacijų tinklus. Žvalgybos iniciatyva K. Lupandino buvimas Lietuvoje dėl jo vykdytos veiklos pripažintas keliančiu grėsmę nacionaliniam saugumui.

UAB „BK Software“ veiklos rūšis – kompiuterių programavimo veikla. Įmonė savo interneto svetainėje *bk-software.lt* nurodo, kad kuria ir nuolat tobulina inovatyvias informacijos valdymo sistemas, teikia klientams efektyvius telekomunikacijų sprendimus, padeda integruoti palydovinę ir antžeminę įrangą ir užsiima įvairių užsienio gamintojų įrangos platinimu.

Rusijos ir Baltarusijos subjektai siekia veikti technologijų sektoriuje ir naudotis Lietuvoje įkurtomis įmonėmis technologijoms vystyti ir perimti

Rusija ir jos sąjungininkė Baltarusija siekia per užsienio valstybėse įsteigtas įmones vystyti ir perimti Vakarų valstybėse kuriamas technologijas, kurias būtų galima pritaikyti ne tik civilinei, bet ir karo pramonei. Šių valstybių interesas gauti vakarietiškų technologijų išliks itin didelis – nors jos siekia mažinti priklausomybę nuo Vakarų technologijų, labai mažai tikėtina, kad Rusijai ir Baltarusijai pavyks artimoje perspektyvoje pasiekti technologinį suverenitetą.

Žvalgyba nustatė, kad ryšių su Rusijos ir Baltarusijos karo pramone turintys subjektai, norėdami vystyti ir perimti Vakarų valstybių technologijas ir megzti ryšius su užsienio valstybių įmonėmis, naudojosi Lietuvoje įkurtų įmonių – UAB „NTLab" ir UAB „Kosminis Vytis" – priedanga. Šios įmonės veikė Lietuvai strategiškai svarbiame aukštųjų technologijų sektoriuje, taip pat bendradarbiavo su Rusijoje ir Baltarusijoje veikiančiais subjektais, remiančiais šių valstybių karo pramonę.

„NTLab" ir „Kosminis Vytis" verslo infrastruktūros Lietuvoje steigėjas Baltarusijos pilietis Dmitrijus Černiakovskis Lietuvoje įmones valdė kartu su savo šeimos nariais – sūnumi Nikolajumi Černiakovskiu ir dukra Daria Černiakovskaja. Pastarieji, priešingai nei deklaruodavo, vystydami veiklą Lietuvoje nenutraukė ryšių Rusijoje ir Baltarusijoje – kuravo jiems pavaldžias įmones šiose valstybėse, palaikė ryšius su Rusijos ir Baltarusijos karo pramone susijusiais subjektais. N. Černiakovskis vadovavo įmonėms Rusijoje – „Navitron" ir „Sainstech". Černiakovskių kuruojamų įmonių grupei priklausė ir Baltarusijos įmonės „SoftSistemz", „NaviIS" ir „MikroDizain".

„NTLab" grupės įmonės Rusijoje ir Baltarusijoje dalyvavo vystant karines programas, bendradarbiavo su Rusijos ir Baltarusijos karo pramonės subjektais – Baltarusijos karo akademija ir moksliniu techniniu centru LEMT, Skolkovo aukštųjų technologijų parku, Rusijos mokslo techniniu centru „Modul", Rusijos įmone „Mikron" ir kitais subjektais. Daugumai jų taikomos tarptautinės sankcijos.

„NTLab" ir „Kosminis Vytis" savo klientams ir partneriams deklaruodavo esančios lietuviškos įmonės, esą neturinčios jokių sąsajų su Minsko ir Kremliaus režimais. Vis dėlto lietuviškas vardas joms tebuvo priedanga savo interesams įgyvendinti. Šių įmonių veikla ir ryšiai Rusijoje bei Baltarusijoje kėlė grėsmę nacionalinio saugumo interesams – sudarė galimybes su karo pramone susijusiems Rusijos ir Baltarusijos subjektams perimti Lietuvoje ir kitose šalyse vystomas technologijas ir tokiu būdu prisidėti prie Kremliaus ir Minsko režimų stiprinimo.

2025 m. pavasarį Lietuvos žvalgyba ėmėsi veiksmų užkardyti šių įmonių veiklą – apie situaciją informavo Lietuvos institucijas ir iniciavo įmonių atitikties nacionalinio saugumo interesams vertinimą Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos koordinavimo komisijoje. Abi įmonės nebegali tęsti savo veiklos Lietuvai strategiškai svarbiame aukštųjų technologijų sektoriuje.

Vakarų mokslo ir tyrimų institucijos atsiduria priešiškų valstybių akiratyje

Vakarų žvalgybos tarnybos vis dažniau nustato Kinijos, kuri sparčiai vysto technologijų pramonę, ir Irano, tikėtina, siekiančio tęsti branduolinę programą, bandymus perimti užsienio technologines žinias ir pačias technologijas. Vienas iš jų taikinių – Vakarų technologijų mokslo ir tyrimų institucijos. Vakaruose priešiškų valstybių veiksmai nustatomi jau kurį laiką, neatmestina, kad artimoje ir vidutinėje perspektyvose augs jų susidomėjimas Lietuvos technologijų tyrimus vykdančiomis mokslo ir tyrimų institucijomis bei jose dirbančiais akademikais.

Siekdama perimti žinias ir technologijas, Kinija skatina tarptautinį technologinį bendradarbiavimą, vykdo mokslinį šnipinėjimą ir kuria užsienio mokslininkams patrauklias finansines iniciatyvas. Pekinas aktyviai skatina dvišalius susitarimus su užsienio universitetais, kuriais inicijuojami akademiniai studentų mainai ir jungtiniai mokslo tyrimai. Kinija, siūlydama patrauklias projektų finansavimo perspektyvas, galimybes nemokamai lankytis Kinijoje, naudotis šalies laboratorijomis ir kita mokslo infrastruktūra, kviečia Vakarų mokslininkus dalyvauti režimo vykdomuose projektuose. Neatmestina, kad tokie projektai, prie kurių prisideda Vakarų mokslininkai, vėliau naudojami vystant Kinijos civilinių ir karinių inovacijų pramonę.

AKTUALIOS TECHNOLOGIJOS

KINIJA

- DI
- Robotika
- Kosmoso technologijos
- Biotechnologijos
- Naujosios materijos
- Medicina

IRANAS

- Branduolinė energetika
- Balistinės raketos
- BO
- DI technologijos
- Programinė įranga karo pramonei
- Nanotechnologijos

Iranas, daugiausia naudodamasis Europos mokslo institucijomis, siekia įgyti žinių ir technologijų savo karo pramonei. Pastaraisiais metais Europoje nustatyta atvejų, kai Irano mokslininkai bandė perimti technologijų tyrimų medžiagą ir ją panaudoti šalies karo pramonės plėtrai. Technologinės žinios perimtos naudojantis ryšiais tarp Irano ir užsienio universitetų bei juose technologinius tyrimus atliekančių Irano piliečių. Irano režimas taip pat naudojasi savo studentų surinkta medžiaga tarptautinėse konferencijose ir studentų mainų programose.

Mokslinio bendradarbiavimo pasiūlymuose, žadant itin patrauklias projektų finansavimo galimybes, dažnai tik lakoniškai paminimi įsipareigojimai mokslininkams. Bendradarbiavimo sąlygos gali kelti rizikų dėl sąsajų su priešiškų valstybių režimais ir jų karo pramone. Gavus kvietimą ar kitokią mokslinio bendradarbiavimo užklausą iš Kinijos ar Irano mokslo institucijų ir jose dirbančių mokslininkų, svarbu įvertinti:

- Mokslo ar tyrimų institucijos sąsajas su režimu
- Galimybes tyrimus ar kuriamą produktą panaudoti karinėms reikmėms
- Finansavimo šaltinius
- Galutinius bendradarbiavimo produktus ir jų naudos gavėjus
- Intelektinės nuosavybės sąlygas ir teises
- Kitus įsipareigojimus kviečiančiai institucijai

Lietuvos gynybos ir saugumo pramonės sektoriaus skatinimo priemonėmis bandė pasinaudoti neskaidriai veikiantys verslo subjektai

Neskaidriai veikiantys verslo subjektai bando pasinaudoti sąlygomis, kuriomis skatinamos investicijos ir naujų projektų vystymas gynybos ir saugumo pramonės srityje. Tokie verslo subjektai imituoja gamybos procesą Lietuvoje ar keičia įrangos prekės ženklą, nes yra suinteresuoti perpardavinėti ar pristatinėti užsienio valstybių gamintojų produkciją kaip savo. Didžiausias investuotojų susidomėjimas buvo pastebėtas BO ir karinės paskirties įrangos srityje.

Žvalgyba yra nustačiusi atvejų, kai Lietuvoje registruotos įmonės, anksčiau nevykdžiusios veiklos gynybos ir saugumo pramonės srityje, pristatė ir pardavė užsienio gamintojų įrangą kaip pagamintą Lietuvoje:

- perparduotos įrangos gamintoja buvo Kinijos įmonių grupė, kuri technologijų srityje bendradarbiauja ir su Rusijos žvalgybinės ir kovinės paskirties BO gamintoja „Aero-Hit". Jos gamybos BO naudojami karo prieš Ukrainą veiksmuose;
- karinės paskirties įranga buvo pristatoma kaip lietuviškos kilmės, nors vizualiai ir pagal techninius parametrus ji atitinka žinomą užsienyje sukurtą produktą. Nors ši įranga buvo surenkama Lietuvoje, šiame procese daugiausia dalyvavo vienos iš Nepriklausomų Valstybių Sandraugos valstybių piliečiai.

Žvalgybos duomenimis, naudojant užsienio valstybių, keliančių grėsmę Lietuvos nacionalinio saugumo interesams, gamintojų ar su jais technologijų srityje bendradarbiaujančių įmonių produkciją, kyla įvairių grėsmių. Pavyzdžiui, gali būti perimti veiklos duomenys, renkama informacija apie įrangos naudojimą ir paskirtį, tokia įranga gali būti technologiškai pažeidžiama, gali veikti netinkamai arba visai nustoti veikti.

Neskaidriai veikiantys tarpininkai naudojosi teisinėmis spragomis. Egzistuojantis teisinis reglamentavimas nėra pakankamas įvertinti dalies naujų įrangos ir technologijų kūrėjų patikimumą, kai sertifikuojama jų produkcija. Trūksta aiškaus reglamentavimo, susijusio su karinės paskirties ir karinei paskirčiai pritaikomų transporto priemonių ir BO kūrimo procesu. Perkančiosios organizacijos turėtų tikrinti tiekėjų gamybos procesus ir stiprinti įsigyjamos įrangos atitikties teisės aktuose ir pirkimo dokumentuose nustatytiems reikalavimams kontrolę.

KIBERNETINIS SAUGUMAS

- **Priešiškų valstybių kibernetiniai veikėjai toliau tęsia veiklą,** remiančią savo valdžios keliamus strateginius tikslus.

- **Auga priešiškų veikėjų kibernetinių atakų tikslai:** prieš NATO valstybės energetikos organizacijas užkardyta kibernetinė sabotažo ataka, kuri būtų galėjusi be šildymo palikti pusę milijono gyventojų.

- **2025 m. fiksuoti kibernetiniai incidentai pabrėžė tiekimo grandinės pažeidžiamumą** ir kibernetinių atakų prieš visuomenei svarbias organizacijas žalą kritiškai svarbiems procesams.

- **Veikėjai kibernetinėje erdvėje plėtė dirbtinio intelekto panaudojimą,** tokiu būdu siekė su mažesniais resursais padidinti kibernetinių atakų mastą, greitį ir efektyvumą.

Kibernetinėmis atakomis siekiama vis didesnio masto ir destruktyvesnio poveikio

Svarbių Lietuvos organizacijų informacinėms sistemoms didžiausią grėsmę kelia priešiškų valstybių kibernetinio šnipinėjimo grupuotės. Turėdamos didelius finansinius išteklius, kompetenciją ir motyvaciją veikti prieš Lietuvos ir kitų NATO valstybių organizacijas, šios grupuotės siekia įgyvendinti sudėtingas, sunkiai aptinkamas operacijas, skirtas jautriai informacijai perimti, dezinformacijai skleisti ir nuo 2025 m. gruodžio vykdyti destrukcines atakas prieš ypatingos svarbos infrastruktūrą.

Kibernetiniai veikėjai sugeba padaryti vis didesnės žalos informacijos saugumui, elektroninėje erdvėje valdomomis paslaugoms ir vykdomiems procesams, todėl kelia vis didesnę grėsmę valstybių nacionaliniam saugumui. Institucijos ir organizacijos, norėdamos išvengti paralyžiuojančio kibernetinių atakų poveikio, privalo stiprinti savo kibernetinio saugumo pajėgumus ir diegti alternatyvias priemones, kurios leistų netrikdomai vykdyti veiklą net ir įvykus kibernetinei atakai.

Beveik neabejotina, kad dideliam kiekiui vieno sektoriaus organizacijų pasirinkus tų pačių tiekėjų paslaugas ar produktus, išauga sėkmingo įsiskverbimo ir didelio masto kibernetinių atakų tikimybė. Tiekimo grandinių panaudojimas sukuria naujas puolimo kryptis ir padidina puolimo galimybes. Per mažai kibernetiniu saugumu besirūpinančios organizacijos gali įgalinti programišius pasiekti ir kitas grandinėje esančias atsparesnes organizacijas. Pavyzdžiui, 2025 m. spalį „Amazon Web Services“ debesijos paslaugų nutrūkimas įvyko ne dėl kibernetinės atakos, tačiau iliustravo, kaip sėkminga kibernetinė ataka prieš vieną tiekėją galėtų paveikti globalias tiekimo grandines. Buvo sutrikdytos socialinės medijos platformų „Snapchat“ ir „Reddit“, interneto televizijų „Hulu“ ir „Disney+“, finansinių paslaugų tiekėjų „Coinbase ir „Venmo“, taip pat tūkstančių kitų organizacijų teikiamos paslaugos. Galimybė puolant vieną organizaciją paveikti visų jos klientų informacines sistemas tiekimo grandinių atakas daro vienu patraukliausiu ir efektyviausiai naudojamu atakos vektoriumi.

Kibernetinių atakų vykdytojai ne tik tęsia pasiteisinusių atakų metodų naudojimą, bet ir ieško naujų būdų ir priemonių, palengvinančių kenkėjiškos veiklos įgyvendinimą. Tobulinami didieji

Praktinis DI panaudojimas skirtinguose kibernetinių atakų etapuose

Žvalgyba

- Automatizuoja duomenų rinkimą iš viešų šaltinių ir jų analizę
- Pagreitina ir palengvina taikinių profiliavimą
- Automatizuoja sistemų pažeidžiamumų paiešką

Kenksmingo kodo kūrimas

- Leidžia generuoti nuolat kintantį kenksmingą programinį kodą, apsunkinant jo aptikimą
- Padeda tirti sistemų pažeidžiamumą ir pagal jį modifikuoti ruošiamą kenksmingą programinį kodą

Pristatymas

- Palengvina taisyklingo, įtikinamo, taikiniui pritaikyto teksto kūrimą
- Automatizavimas leidžia reikšmingai padidinti taikinių kiekį
- Giluminės klastotės (angl.: „deepfake“) technologija imituotas balsas ar vaizdo medžiaga leidžia apsimesti taikiniui pažįstamais, patikimais asmenimis

Pažeidžiamumų išnaudojimas

- Automatizuotas naujų pažeidžiamumų identifikavimas ir išnaudojimas leidžia kenkėjišką kodą keisti realiuoju laiku

Įsitvirtinimas taikinio sistemoje

- DI, įtikinamai imituodamas sistemoje vykdomus legitimius procesus, suteikia galimybę paslėpti vykdomą kenkėjišką veiklą nuo kibernetinių apsaugos sistemų
- Atakos parametrų keitimas realiuoju laiku leidžia efektyviau apeiti apsaugos sistemų veiksmus

Užkrėstos sistemos valdymas

- Automatizuotas, lankstus, prie aplinkos prisitaikantis komandų generavimas kiekvieną kenkėjiško kodo paleidimą padaro unikalų, todėl apsunkina jo aptikimą, analizę ir neutralizavimą

Atakos tikslo įgyvendinimas

- DI pagreitina vertingų duomenų identifikavimą, todėl sumažina eksfiltruojamų duomenų kiekį ir kenkėjiškos veiklos aptikimo galimybę
- DI padeda apdoroti perimtus duomenis, sutrumpindama laiką nuo informacijos vagystės iki gebėjimo juos panaudoti tolesniuose kenkėjiškų veikėjų veiksmuose

kalbos modeliai, kuriais paremtos dirbtinio intelekto technologijos, suteikia galimybes vykdyti greitesnes, mažiau resursų reikalaujančias, efektyvesnes ir masiškesnes atakas.

Nors DI kibernetinėse atakose buvo naudojamas ir anksčiau, 2025 m. buvo dokumentuotas pirmasis kenkėjiškame kode integruoto DI atvejis. Ukrainos kibernetinių incidentų atsako komanda identifikavo, tikėtina, Rusijos karinės žvalgybos GRU kibernetinio šnipinėjimo grupuotės naudojamą „LameHug" kenkėjišką, informacijai vogti skirtą programinį kodą, kurio komandos perimti duomenis kompromituotoje sistemoje buvo generuojamos DI, o ne integruotos pačių programišių. Labai tikėtina, kad DI naudojimas lėmė ir kitus pokyčius priešiškų valstybių vykdomose kibernetinėse atakose.

Pavyzdžiui, naudojant DI galima efektyviai rinkti informaciją apie taikinių veiklą, kontaktus, komunikacijas, ją vėliau panaudoti ruošiant įtarimo nesukelian-čius kenkėjiškus elektroninius laiškus. DI suteikia ir galimybių priešiškoms valstybėms greičiau ir efektyviau panaudoti nelegaliai perimtą informaciją kenkėjiškai veiklai vykdyti. Taip šios valstybės gali iš anksto pasiruošti joms nepalankiems politiniams sprendimams, realiu laiku rengti diskreditavimo ir dezinformacijos kampanijas, o karo atveju – efektyviai identifikuoti ir eliminuoti taikinius.

Beveik neabejotina, kad geopolitinė įtampa, priešiškų valstybių ir kriminalinio pasaulio kibernetinių pajėgumų vystymas bei naujos technologijos tiek trumpalaikėje, tiek ilgalaikėje perspektyvoje didins grėsmes Lietuvos ir kitų NATO valstybių kibernetinėje erdvėje. Nuolatinis kritiškai svarbias paslaugas Lietuvoje teikiančių organizacijų kibernetinio saugumo politikos atnaujinimas, atsižvelgiant į kibernetinių grėsmių ir pačios organizacijos veiklos pokyčius, bei praktinis taikymas mažina rizikas ne tik pačiai organizacijai, bet ir kitiems su ja susijusiems subjektams bei Lietuvos nacionaliniam saugumui.

2025 m. fiksuotų kibernetinių atakų, sutrikdžiusių arba bandžiusių sutrikdyti visuomenei svarbios infrastruktūros ar organizacijų veiklą, pavyzdžiai:

- Sausį įvykdyta ataka prieš Slovakijos geodezijos, kartografijos ir kadastrų registrus, Slovakijos žemės ūkio ministro apibūdinta kaip didžiausia kibernetinė ataka šalies istorijoje, sutrikdė nuo šių duomenų priklausančią valstybės ir privačių organizacijų veiklą.

- Rugsėjį įvykdyta ataka prieš „Collins Aerospace“ MUSE programinę įrangą, naudojamą keleivių registracijai ir laipinimui administruoti, sutrikdė Hitrau, Briuselio, Berlyno ir Dublino oro uostų darbą, buvo atidedami ir atšaukiami skrydžiai.

- Gruodį Lenkijoje buvo užkardyta koordinuota didelio masto ataka prieš elektros energiją ir šilumą tiekiančias organizacijas. Lenkijos ministras pirmininkas Donaldas Tuskas nurodė, kad yra požymių, jog šią ataką vykdė Rusijos žvalgybos ir saugumo tarnybos. Skelbiama, kad jei ataka būtų sėkmingai įvykdyta, žiemos metu be šildymo būtų likę pusė milijono Lenkijos gyventojų, Lenkijos skaitmeninių reikalų ministras teigė, kad nedaug trūko iki elektros tiekimo sutrikdymo.

ĮTAKOS VEIKLA PRIEŠ LIETUVĄ

- **Prorusiškiems asmenims Lietuvoje nepavyksta vykdyti sėkmingos politinės veiklos, tačiau Rusijos ir Baltarusijos režimai naudojasi jais prieš Lietuvą nukreiptose propagandos kampanijose.** Prorusiški asmenys bendradarbiauja su režimų propagandą skleidžiančių priemonių darbuotojais ir įgyvendina šių priešiškų valstybių informacinės ir istorijos politikos tikslus menkinti Lietuvos valstybingumą.

- **Rusijos prezidento administracija formuoja propagandos naratyvus, kad Baltijos valstybės klastoja Antrojo pasaulinio karo istoriją, garbina nacių kolaborantus ir persekioja rusakalbius.** Rusijos užsienio reikalų ministerijai tenka pagrindinis vaidmuo platinant kaltinimus rusofobija tarptautinėse organizacijose – taip Rusija siekia spausti Lietuvą ir kitas Baltijos valstybes bei, tikėtina, pateisinti savo agresyvią užsienio politiką.

- **Maskvos patriarchatas turi reikšmingos įtakos jam pavaldžioms vyskupijoms užsienyje, įskaitant ir Lietuvoje veikiančią Vilniaus ir Lietuvos vyskupiją.** Tai suteikia Rusijai galimybę skleisti savo įtaką Lietuvos stačiatikių bendruomenėje. Vilniaus ir Lietuvos vyskupija yra išreiškusi norą įgyti dalinę savivaldą, tačiau toks statusas nesuteikia galimybės priimti savarankiškų sprendimų, o vyskupija siekia savivaldos, norėdama išvengti viešos kritikos dėl priklausomybės nuo Maskvos patriarchato.

Prorusiški asmenys prisideda įgyvendinant priešiškų valstybių tikslus Lietuvoje

Dalies visuomenės prorusiškos nuostatos yra vidinis Lietuvos valstybės pažeidumas, kuriantis palankias sąlygas Rusijos įtakai. Jos sudaro prielaidų atsirasti politinių ambicijų turintiems prorusiškiems asmenims, nors jų bandymai kurti politines partijas Lietuvoje ir nėra sėkmingi, dažniausiai dėl prorusiškų grupių lyderių negebėjimo telkti ir tarpusavio konfliktų. Rusijos ir Baltarusijos režimai ir nevertina šių asmenų kaip tų, kurie turi ar gali turėti įtakos politiniams procesams, bet aktyviai jais naudojasi prieš Lietuvą nukreiptose propagandos kampanijose.

Prorusiški asmenys padeda įgyvendinti Lietuvai priešiškų Baltarusijos ir Rusijos informacinės ir istorijos politikos tikslus. Jie bendradarbiauja su Baltarusijos ir Rusijos propagandą skleidžiančių priemonių darbuotojais, duoda jiems interviu, įsitraukia į prieš Lietuvą nukreiptas propagandos kampanijas ir projektus. Interviu Rusijos ar Baltarusijos propagandai prorusiški asmenys Lietuvą įvardija Vakarų šeimininkų kuruojama ir nedemokratine valstybe, kurią valdo nacistinis ir rusofobinis režimas. Jie tvirtina, kad rinkimai yra nedemokratiniai ir neteisėti, ribojama žodžio laisvė, Lietuvos piliečiai persekiojami dėl tautybės ir politinių pažiūrų. Prorusiški asmenys kaltina Lietuvą kišimusi į Baltarusijos vidaus reikalus, karo su Rusija kurstymu ir pasisako už bendradarbiavimą su šių valstybių autokratiniais režimais. Šiais veiksmais prorusiški asmenys tiesiogiai padeda Baltarusijos ir Rusijos režimams skleisti prieš Lietuvą nukreiptą propagandą.

Lietuvos įstatymus pažeidžianti prorusiškų asmenų veikla yra užkardoma teisinėmis priemonėmis. Todėl kai kurie teisinės atsakomybės vengiantys prorusiški asmenys bėga į Baltarusiją ar Rusiją ir šiose valstybės aktyviai įsitraukia į prieš Lietuvą nukreiptą veiklą. Jie aktyviai bendradarbiauja su Baltarusijos ir Rusijos režimų subjektais, įgyvendina šių priešiškų valstybių informacinės ir istorijos politikos tikslus menkinti Lietuvos valstybingumą ir reiškia palaikymą

prorusiškų grupių veiklai Lietuvoje. Teisinės atsakomybės vengiantys prorusiški asmenys Baltarusijoje ir Rusijoje susiduria su finansinėmis problemomis, socialinių ryšių stoka, bendrauja su siauru iš Baltijos valstybių pabėgusių prorusiškų asmenų ratu ir yra priversti už nedidelį atlygį nuolat vykdyti Baltarusijos ir Rusijos režimų subjektų nurodymus.

Nuo Lietuvos teisėsaugos Baltarusijoje besislapstantis Edikas Jagelavičius veda Baltarusijos režimo kontroliuojamos tarptautinės radijo stoties „Belarus“ laidą „Соседи / Sąsiedzi / Kaimynai“, kurioje nuolat skleidžiama prieš Lietuvą nukreipta propaganda. E. Jagelavičius negrįžta į Lietuvą dėl galimos teisinės atsakomybės už jo išvyką į Rusijos okupuotą Donbaso teritoriją ir dokumentų klastojimą steigiant asociaciją „Tarptautinis geros kaimynystės forumas“, kuri organizavo išvykas į Baltarusiją ir Rusiją bei vykdė šioms Lietuvai priešiškoms valstybėms palankią veiklą.

Nuo Lietuvos teisėsaugos Rusijoje slapstosi ir vienas iš Rusijos propagandinės knygos „Lietuvos istorija“ autorių – Giedrius Grabauskas. Šioje knygoje propaguojamas Rusijos istorijos politikos tikslus atitinkantis ir Lietuvos valstybingumą menkinantis naratyvas. Lietuvoje G. Grabauskui yra iškelta baudžiamoji byla dėl prieš sovietus kovojusio Lietuvos rezistencinio judėjimo šmeižimo. E. Jagelavičius ir G. Grabauskas yra buvę už rengimąsi šnipinėti Rusijai nuteisto Algirdo Paleckio politiniai bendražygiai.

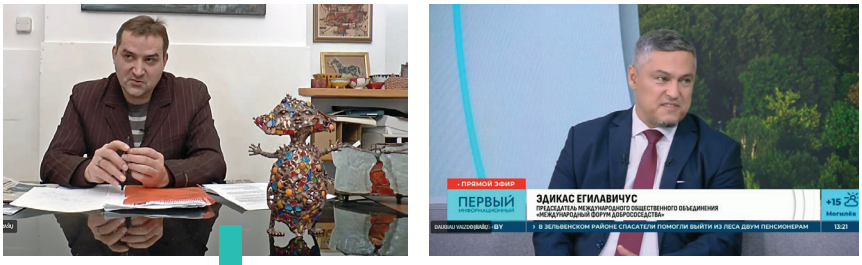

Giedrius Grabauskas ir Edikas Jagelavičius
Youtube stop kadras

Tendencija prorusiškiems asmenims slapstytis Baltarusijoje ar Rusijoje fiksuojama visose Baltijos valstybėse. Ji sustiprėjo po Rusijos 2022 m. invazijos į Ukrainą pradėjus aktyviau riboti neteisėtą prorusišką veiklą teisinėmis priemonėmis. Rusijoje buvo įkurtas visuomeninis judėjimas Baltijos tėvonija „Kartu" (rus. *Прибалтийское землячество „Вместе"*), vienijantis iš Baltijos valstybių į Rusiją pabėgusius prorusiškus asmenis. Šio judėjimo posėdžiuose dalyvauja ir E. Jagelavičius bei G. Grabauskas.

Rusijos užsienio reikalų ministerijos ir jai pavaldžios federalinės agentūros „Rossotrudničestvo" įsteigtas Užsienyje gyvenančių tėvynainių teisių gynimo ir paramos fondas, kuriam yra taikomos ES sankcijos, finansuoja prorusiškų Lietuvos visuomenės veikėjų teisinę gynybą ir jų prieš Lietuvą nukreiptas bei Rusijai naudingas iniciatyvas tarptautinėse organizacijose. Šiais veiksmais Rusija bando palaikyti politinių ambicijų turinčių prorusiškų grupių veiklą Lietuvoje ir diskredituoti Lietuvą tarptautinėje bendruomenėje.

Rusija stiprina informacines kampanijas socialiniuose tinkluose, joms paremti naudoja nuolatinius propagandos naratyvus

Tarptautinės sankcijos ir nacionaliniai ribojimai sumažino Rusijos propagandos kanalų galimybes Lietuvoje skleisti propagandą, tačiau Kremlius neatsisakė tikslo siekti įtakos Lietuvos informacinėje erdvėje. Prieš Lietuvą nukreipti Rusijos propagandos naratyvai mažai kinta, bet jie vis dažniau platinami užmaskuotai. Taip siekiama sudaryti įspūdį, kad Rusijai palankios žinutės kyla iš Lietuvos visuomenės. Socialiniai tinklai tapo pagrindiniu Rusijos įrankiu informacinei įtakai Lietuvoje skleisti, nes tai suteikia galimybių išvengti propagandos kanalams taikomų ribojimų ir per tikslines operacijas bei ilgalaikes kampanijas skatinti nepasitikėjimą valstybės institucijomis, kurstyti nesantaiką, mažinti pasitikėjimą NATO ar diskredituoti paramą Ukrainai. Socialinių tinklų algoritmai sudaro sąlygas informacijai greitai plisti, o Rusijos propagandos kanalai, siekdami sukurti patikimumo įvaizdį, dažnai prisidengia nepriklausomų naujienų portalų ar nuomonės formuotojų profiliais.

Žvalgybos vertinimu, Rusija prisitaiko prie kintančių informacijos vartojimo įpročių ir, siekdama savo naratyvais paveikti dar platesnę auditoriją, aktyviai naudojasi socialiniu tinklu „TikTok". Rusijos propaganda „TikTok" platformoje dažnai pateikiama patrauklia forma – per trumpus pramoginius vaizdo įrašus, memus ar garso takelius, slepiančius

Kremliaus interesus atitinkančią žinutę. Taip siekiama įtraukti jaunus žmones ir paveikti jų nuomonę svarbiais politiniais ir socialiniais klausimais, mažinti jų pasitikėjimą tradiciniais naujienų šaltiniais. „TikTok" dažnai skleidžiami naratyvai, kuriais siekiama diskredituoti Lietuvos istoriją, menkinti nacionalinę tapatybę, skleisti abejones dėl valstybės ateities.

Rusija nuosekliai, ypač nuo 2022 metų, platina kaltinimus, kad Baltijos valstybės sistemiškai klastoja Antrojo pasaulinio karo istoriją, garbina su nacistiniu režimu bendradarbiavusius asmenis, etniniu ir politiniu pagrindu persekioja rusakalbius ir naikina rusišką kultūrą. Šiuos ir kitus ilgalaikius Lietuvą diskredituojančius Rusijos propagandos naratyvus formuoja Rusijos prezidento administracija. Tai svarbiausia Kremliaus režimo institucija, užimanti kertinę vietą Rusijos propagandos hierarchijoje.

Pagrindinis vaidmuo platinant kaltinimus rusofobija tarptautinėse organizacijose tenka Rusijos užsienio reikalų ministerijai. Viešais pareiškimais ir diplomatiniais kanalais ji siekia atkreipti dėmesį į Baltijos valstybių tariamą rusofobinę politiką. Rusijos užsienio reikalų ministerija kasmet rengia ataskaitas apie žmogaus teisių būklę užsienio valstybėse. Jose Baltijos valstybės įvardijamos kaip labiausiai rusofobiškos, o Lietuva kaltinama rusakalbių teisių pažeidimais, kitaminčių persekiojimu ir sistemingu istorijos klastojimu.

Šiems kaltinimams paremti pasitelkiamos Rusijos įtakos sklaidai įkurtos priedangos organizacijos – pagal Kremliaus naratyvus pseudomokslinius tyrimus vykdančios akademinės institucijos, fondai, analitiniai centrai. Jų užduotis – įrodyti, kad Baltijos valstybėse palaikoma nacizmo ideologija ir vykdoma rusofobinė politika. Tarp tokių organizacijų – I. Kanto Baltijos federalinis universitetas, Rusijos užsienio reikalų ministerijos ir jai pavaldžios federalinės agentūros „Rossotrudničestvo" įsteigtas Užsienyje gyvenančių tėvynainių teisių gynimo ir paramos fondas, Rusijos prezidento administracijos iniciatyva įkurtas fondas „Istorinė atmintis". Jų iniciatyva Rusijoje organizuojamos Baltijos valstybėms skirtos konferencijos, parodos ir kiti renginiai, kuriuose Rusijos išgalvoti kaltinimai pateikiami kaip ekspertinis vertinimas. Sakyti kalbą tokiuose renginiuose dažnai kviečiami ir prorusiški asmenys iš Lietuvos. Žvalgybos vertinimu, Rusija stengiasi panaudoti šiuos kaltinimus kaip spaudimo priemonę Lietuvai ir kitoms Baltijos valstybėms tarptautinėse organizacijose. Tikėtina, kad tarptautinėse organizacijose sistemiškai kartojamais kaltinimais dėl rusakalbių teisių pažeidimų ir nacizmo šlovinimo Rusija siekia pateisinti savo agresyvią užsienio politiką ir geopolitinius interesus.

Vienas iš esminių Rusijos propagandos bruožų yra jos pasikartojantis pobūdis. Kremlius informacines kampanijas kuria remdamasis keliais nuolatiniai naratyvais, jie veikia kaip standartiniai modeliai, kuriuos Rusijos propagandos priemonės pritaiko prie konkrečios situacijos. Toks veikimo modelis atsispindėjo Rusijos propagandos kampanijoje, nukreiptoje prieš Lietuvos ir kitų Baltijos valstybių atsijungimą nuo BRELL elektros energijos sistemos. Įgyvendindama šią kampaniją Rusija adaptavo keturis propagandinius naratyvus. Informacijai skleisti Rusija panaudojo Baltijos valstybėms skirtus propagandos sklaidos kanalus ir socialinius tinklus, o žinučių sklaidą didino automatizuotos socialinių tinklų paskyros, platinusios dirbtinio intelekto įrankiais sukurtus, sprendimą atsijungti nuo BRELL menkinančius vaizdus.

1 „Sovietmetis Lietuvai atnešė daugiau naudos nei žalos."

Sovietmečiu sukurtą BRELL sistemą Rusijos propaganda siekė pavaizduoti kaip patikimą ir efektyvią infrastruktūrą, užtikrinančią mažas elektros kainas. Atsijungimas nuo šios sistemos buvo vaizduojamas kaip neapgalvotas žingsnis, paneigiantis ilgametę naudą, gautą iš buvusios energetinės integracijos.

2 „Lietuva nėra suvereni valstybė, o tik vykdo ES ir JAV nurodymus."

Rusijos propaganda tikino, kad Lietuva neturi savarankiškos energetinės strategijos ir aklai vykdo galingesnių sąjungininkų nurodymus, kurie neatitinka Lietuvos interesų. Taip siekta sumenkinti Lietuvos savarankiškumą ir įteigti, kad strateginių sprendimų priėmimą lemia išorės įtaka.

3 „Lietuva vykdo provokacinę politiką Rusijos atžvilgiu."

Atsijungimas nuo BRELL buvo pateikiamas kaip dar vienas Lietuvos provokacinis žingsnis prieš Rusiją, kuris didina įtampą regione ir kenkia regiono energetiniam saugumui. Rusijos valstybės pareigūnai kartojo, kad, nepaisydama neigiamų pasekmių savo energetikos sektoriui ir ekonomikai, Lietuva sąmoningai provokuoja Rusiją. Pasitraukimas iš BRELL sistemos buvo pateikiamas kaip dar vienas Lietuvos rusofobinės politikos įrodymas.

4 „Priešiškumas Rusijai kenkia Lietuvos ekonomikai."

Rusijos propaganda atsijungimą nuo BRELL vaizdavo kaip ekonominiu požiūriu žalingą veiksmą, kuris padidins elektros kainas, sumažins energetinį saugumą ir ilguoju laikotarpiu pakenks Lietuvos ekonomikos vystymuisi. Buvo teigiama, kad Lietuva turėtų teikti pirmenybę pragmatiškiems ekonominiams santykiams su Rusija, o ne politinėms ambicijoms.

Vilniaus ir Lietuvos stačiatikių vyskupija išlieka priklausoma nuo Maskvos patriarchato, nepaisant deklaruoto savarankiškumo siekio

Stačiatikių bažnyčia užima reikšmingą vietą formuojant ir palaikant Rusijos režimo ideologinius naratyvus. Rusija naudoja stačiatikių bažnyčią platindama „Rusų pasaulio" idėją ir stiprindama savo įtaką užsienio valstybėse, ypač tose, kuriose yra didelės stačiatikių ir rusakalbių bendruomenės. Dėl griežtai hierarchinės struktūros Maskvos patriarchatas turi reikšmingą įtaką jam pavaldžioms vyskupijoms užsienyje. Patriarchatui priklauso Lietuvoje veikianti Vilniaus ir Lietuvos stačiatikių vyskupija, o tai suteikia Rusijai galimybę skleisti savo ideologinę įtaką Lietuvos stačiatikių bendruomenėje.

Maskvos patriarcho Kirilo parama Rusijos karui prieš Ukrainą paskatino dalį Maskvos patriarchatui pavaldžios Vilniaus ir Lietuvos stačiatikių vyskupijos dvasininkų išreikšti nepritarimą karinei agresijai prieš Ukrainą. Reaguodama į visuomenės ir tikinčiųjų spaudimą, vyskupijos vadovybė viešai pasmerkė karą ir ne kartą skelbė siekianti didesnės nepriklausomybės nuo Maskvos patriarchato, tačiau reikšmingų pokyčių šioje srityje neįvyko.

Vyskupijos vadovybė oficialiai išreiškė norą siekti didesnės nepriklausomybės ir Maskvos patriarchato paprašė jai suteikti dalinės savivaldos statusą. Skirtingai nei vyskupijos atstovai tvirtino, toks statusas nėra išskirtinis ir nesuteikia galimybės savarankiškai priimti sprendimų. Vyskupijai suteikus dalinės savivaldos statusą, svarbiausiuose valdymo sprendimuose įtaką ir toliau išlaikytų patriarchatas, kuris tvirtintų vadovo paskyrimą, valdymo organų sudarymą, teismų sprendimus, taip pat toliau galiotų visi patriarchato sprendimai. Žvalgybos vertinimu, Vilniaus ir Lietuvos vyskupija siekia dalinės savivaldos statuso, norėdama išvengti viešos kritikos dėl priklausomybės nuo Maskvos patriarchato, tuo pat metu išliekant visapusiškoje jo įtakoje.

Vilniaus ir Lietuvos vyskupijos paval-dumo klausimas buvo apsvarstytas Maskvos patriarchato Šventojo Sinodo Susirinkime, bet iki šiol patriarchatas nepriėmė jokių sprendimų, suteikian-čių vyskupijai didesnį savarankiškumą. Priešingai, į viešus vyskupijos pareiški-mus apie norą siekti didesnės nepri-klausomybės patriarchato vadovybė sureagavo įkurdama naują padalinį, kuris atsakingas už užsienyje veikian-čių ir patriarchatui pavaldžių vyskupijų kontrolę.

Vilniaus ir Lietuvos vyskupijos vadovybė iki šiol stengiasi formuoti savarankiš-kumo įvaizdį, neakcentuoti priklauso-mybės patriarchatui ir viešai nereikšti palaikymo Rusijai. Konstantinopolio patriarchatui pavaldžios bažnyčios įsikūrimas Lietuvoje konsolidavo Mas-kvos kontrolėje likusius Vilniaus ir Lietu-vos vyskupijos dvasininkus ir paskatino juos aktyviau veikti bandant išlaikyti tikinčiuosius ir pritraukti naujų ben-druomenės narių. Maskvos patriarchato vadovybė stebi naujai įsikūrusios Kons-tantinopolio patriarchatui pavaldžios bažnyčios plėtrą Lietuvoje ir šį procesą traktuoja kaip grėsmę savo interesams, todėl sieks riboti jos veiklą ir išsaugoti įtaką Vilniaus ir Lietuvos vyskupijai.

EKSTREMIZMAS IR TERORIZMAS

- **Lietuvoje nustatyti keli bandymai įkurti grupes, propaguojančias nihilistinį neonacizmą, kurio sekėjai bet kokį smurtą laiko savaiminiu tikslu.** Šios dešiniojo ekstremizmo srovės sekėjais dažnai tampa labai jauni pažeidžiami asmenys, o įsitraukimas į šių grupių veiklą prasideda socialiniuose tinkluose. Naujai prisijungę nariai skatinami vykdyti nusikalstamas veikas, įskaitant žmogžudystes, todėl šios ideologijos populiarėjimas didina „vienišo vilko“ išpuolių tikimybę.

- **Išlieka reali tikimybė, kad artimoje perspektyvoje vykdydamos diversijas Baltarusijos ir Rusijos žvalgybos tarnybos bandys naudotis Vakarų valstybėse gyvenančiais dešiniaisiais ekstremistais.** Dalis Baltarusijos ir Rusijos žvalgybos tarnybų ir dešiniųjų ekstremistų tikslų sutampa. Tiek vieni, tiek kiti, organizuodami rezonansines nusikalstamas veikas, siekia kelti paniką Vakarų valstybių visuomenėse, mažinti pasitikėjimą valdžios institucijomis ir demokratine santvarka.

- **Islamistinės teroristinės organizacijos taikosi į Europoje gyvenančius nepilnamečius – žemyne auga nepilnamečių, suimtų už islamistinius teroristinius nusikaltimus, skaičius.** Naudodamos naujas technologijas organizacijos kuria paaugliams patrauklų smurtinį turinį, kviečia į uždaras grupes socialiniuose tinkluose, kur jaunuoliai radikalizuojasi. Lietuvoje taip pat nustatomi pavieniai nepilnamečių susidomėjimo islamistine propaganda atvejai.

Nihilistinio neonacizmo populiarėjimas tarp psichologiškai pažeidžiamų nepilnamečių didina „vienišo vilko“ išpuolių tikimybę

Lietuvoje veikia kelios dešiniojo ekstremizmo ideologijas propaguojančios grupės, kurių narius vienija neapykanta Lietuvoje gyvenantiems kitataučiams. Šių grupių nariai radikalų šovinizmą derina su kovos menais ir naudoja smurtą savo ideologiniams tikslams įgyvendinti. Lietuvoje veikia ir keletas akseleracionizmo sekėjų, kurie siekia paspartinti neva neišvengiamai artėjantį rasių karą. Šios ideologijos sekėjai vykdydami išpuolius dažnai imasi „vienišo vilko“ taktikos.

Per pastaruosius keletą metų Lietuvoje yra nustatyti keli bandymai įkurti nihilistinio neonacizmo ideologiją propaguojančias grupes. Ši ideologija, palyginti su kitomis dešiniojo ekstremizmo srovėmis, turi keletą bruožų, kurie didina jos sekėjų keliamą grėsmę. Nihilistinio neonacizmo šalininkai bet kokį smurtą (fizinį, psichologinį ar seksualinį) laiko ne priemone, bet savaiminiu tikslu. Jie taip pat derina dešiniojo ekstremizmo ideologines nuostatas su satanizmu ir okultizmu ir atmeta bet kokias moralines normas, kurių turėjimą laiko silpnumo požymiu.

Nihilistinio neonacizmo sekėjais dažnai tampa labai jauni (13–14 metų, o atskirais atvejais ir 10–11 metų) pažeidžiami asmenys. Daugelis iš jų turi psichikos sutrikimų, realiame gyvenime jiems nepavyksta užmegzti tarpusavio santykių su bendraamžiais ir beveik visas jų socialinis gyvenimas sukoncentruotas socialiniuose tinkluose.

Tarp Lietuvoje gyvenančių jaunų ekstremistų populiariausias yra tarptautinis nihilistinio neonacizmo tinklas „Maniakai: žudymo kultas“, socialiniuose tinkluose dažnai įvardijamas santrumpa MKY ar MKU pagal pavadinimą rusų kalba „Маньяки: культ убийства“. Jis susiformavo praeito dešimtmečio pabaigoje rusakalbėse Rytų Europos valstybėse ir vėliau išplito kituose Europos regionuose ir Šiaurės Amerikoje. Europoje jau yra buvę atvejų, kai su MKY save identifikuojantys asmenys įvykdė arba turėjo konkrečių planų įvykdyti žmogžudystes. Visos Lietuvoje bandytos įkurti nihilistinio neonacizmo grupės buvo paveiktos MKY ideologinių nuostatų.

NO LIVES MATTER
SIN

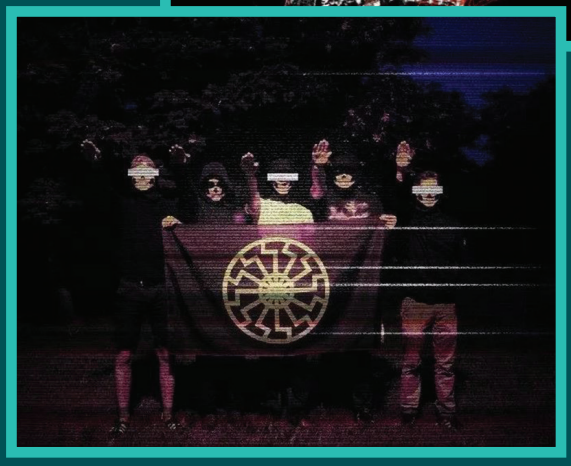

Įsitraukimas į nihilistinio neonacizmo grupės veiklą dažniausiai prasideda lankantis nepilnamečių populiaraus socialinio tinklo „TikTok" kanaluose, propaguojančiuose dešinįjį ekstremizmą, ar žaidžiant populiarius tinklinius žaidimus, tokius kaip „Roblox" ir „World of Tanks". Vėliau radikalizavęsi asmenys bendravimą tęsia „Telegram" ir „Discord" platformose. Asmenų įtraukimas į nusikalstamas veikas vyksta keliais etapais. Pirmiausia naujai prisijungę grupės nariai raginami vykdyti smulkius teisės pažeidimus, tokius kaip grafičių piešimas ar langų daužymas. Vėliau juos bandoma įtikinti smurtauti prieš rasinių, religinių ir etninių mažumų atstovus ar benamius, daryti psichologinį poveikį socialiniuose tinkluose psichologiškai pažeidžiamiems asmenims, siekiant juos priversti žaloti save ar nusižudyti. Galiausiai prie nihilistinio neonacizmo tinklo prisijungę asmenys skatinami įvykdyti žmogžudystę ir tai užfiksuoti vaizdo įrašymo įranga.

Tėvai, mokytojai ir kiti paauglių artimoje aplinkoje esantys asmenys neretai nepastebi jų įsitraukimo į ekstremistinę veiklą pirminiame radikalizacijos etape. Dešiniojo ekstremizmo ideologinės nuostatos socialiniuose tinkluose yra maskuojamos ir pateikiamos kaip juodasis humoras, memai ar grožinės literatūros kūriniai. Neretai tėvai, net ir pastebėję savo vaikų susidomėjimą dešiniojo ekstremizmo ideologijomis, neįžvelgia su tuo susijusių grėsmių ir nesiima veiksmų, galinčių sustabdyti radikalizacijos procesą. Požymiai, galintys rodyti jauno amžiaus asmens įsitraukimą į dešiniųjų ekstremistų grupę socialiniuose tinkluose:

- Socialinė saviizoliacija
- Didžioji laiko dalis praleidžiama bendraujant socialiniuose tinkluose
- Vartojami uždarai socialinei grupei būdingi terminai, naudojami simboliai ir vaizdo medžiaga
- Bendraujant su artimaisiais skleidžiamos ekstremistinės ideologinės nuostatos ir sąmokslo teorijos
- Įsigyjami daiktai su dešiniojo ekstremizmo simbolika
- Susidomėjimas savadarbių ginklų ir sprogmenų gamyba

Priešiškų valstybių žvalgybos tarnybos dešiniuosius ekstremistus vertina kaip potencialius jų organizuojamų operacijų vykdytojus

Rusijos GRU bandė įtraukti Europos valstybėse gyvenančius dešiniuosius ekstremistus į jos organizuojamas operacijas. Šios tarnybos padalinio, organizuojančio diversijas Vakarų valstybėse, darbuotojas Jurijus Sizovas per vieną iš savo naudojamų „Telegram" paskyrų lankėsi rusakalbių dešiniųjų ekstremistų kanaluose, kur, apsimesdamas dešiniuoju ekstremistu, bandė ieškoti asmenų, palaikančių ryšius su ES valstybėse gyvenančiais dešiniaisiais ekstremistais. Bendraudamas minėtuose kanaluose, J. Sizovas naudojo neapykantą kurstančią retoriką ir ragino žudyti juodaodžius ir imigrantus.

Islamistinės teroristinės organizacijos ir jų sekėjai taikosi ir į nepilnamečius

Europoje vis daugiau jaunuolių, tarp jų ir nepilnamečių, planuoja, remia ir vykdo islamistinius teroristinius išpuolius ir platina teroristinių organizacijų propagandą. Pastaraisiais metais nepilnamečiai įvykdė teroristinius nusikaltimus Austrijoje, Airijoje, Vokietijoje, Lenkijoje, Čekijoje, Šveicarijoje, Belgijoje, Ispanijoje, Prancūzijoje ir Jungtinėje Karalystėje.

Islamistinės teroristinės organizacijos ir jų šalininkai naudojasi naujomis technologijomis, tokiomis kaip DI, kad sukurtų paaugliams patrauklų smurtinį turinį. „Islamo valstybės" propagandą jos šalininkai pritaiko jaunimui Vakaruose ir skleidžia per populiarius nepakankamai reguliuojamus socialinius tinklus, dažniausiai „TikTok", ir žaidimų platformas, pavyzdžiui, „Roblox". Susidomėję asmenys kviečiami į uždaras pokalbių grupes, pavyzdžiui, socialiniame tinkle „Telegram". Jose jaunuoliai radikalizuojasi, patariami arba savarankiškai pradeda rengti išpuolių planus, numato taikinius ir ieško, kaip įsigyti ginklų.

Islamistinės ideologijos radikalizuoti jaunuoliai dažniausia taikiniais pasirenka civilius viešose vietose, krikščionių maldos namus, pareigūnus ar LGBT+ bendruomenę. Dėl Izraelio ir HAMAS konflikto sustiprėjusi islamistinė propaganda paskatino dalies radikalizuotų jaunuolių priešiškumą žydų bendruomenės atstovams Europoje. Išpuolius prieš Koraną niekinusius asmenis islamistinė propaganda pristato jaunuoliams kaip pavyzdį.

2025 m., labai tikėtina, Baltarusijos ar Rusijos žvalgybos tarnybos socialiniuose tinkluose bandė verbuoti Lietuvoje gyvenančius dešiniojo ekstremizmo ideologijų rėmėjus, siekdamos juos įtraukti į prieš Lietuvą nukreiptas nekonvencines operacijas. Dešiniojo ekstremizmo ideologijų šalininkų grupėse buvo siūloma už finansinį atlygį užpulti baltarusių bendruomenės atstovus ir rinkti žvalgybos tarnybas dominančią informaciją.

Dalis Baltarusijos ir Rusijos žvalgybos tarnybų ir Vakarų valstybėse veikiančių dešiniųjų ekstremistų tikslų sutampa. Tiek vieni, tiek kiti, organizuodami rezonansines nusikalstamas veikas, siekia kelti paniką Vakarų valstybių visuomenėse, mažinti jų pasitikėjimą valdžios institucijomis, demokratine santvarka. Dėl šios priežasties išlieka reali tikimybė, kad artimoje perspektyvoje Baltarusijos ir Rusijos žvalgybos tarnybos, vykdydamos diversijas, bandys naudotis Vakarų valstybėse gyvenančiais dešiniaisiais ekstremistais.

Beveik neabejotina, kad artimoje perspektyvoje pilnametystės nesulaukusių asmenų įsitraukimą į teroristinę veiklą Europoje skatins teroristinių organizacijų skleidžiama propaganda socialiniuose tinkluose ir žaidimų platformose, nepilnamečių patiriamos socialinės integracijos problemos, asmeninės trauminės patirtys ir tėvų kontrolės trūkumas. Tikėtina, kad teroristinės organizacijos pirmiausia mėgins verbuoti suaugusius asmenis, galinčius įvykdyti didelio masto teroro aktus, tačiau nepilnamečiais bus siekiama pasinaudoti mažiau sudėtingoms atakoms vykdyti, išpuolių logistinei ir finansinei paramai organizuoti.

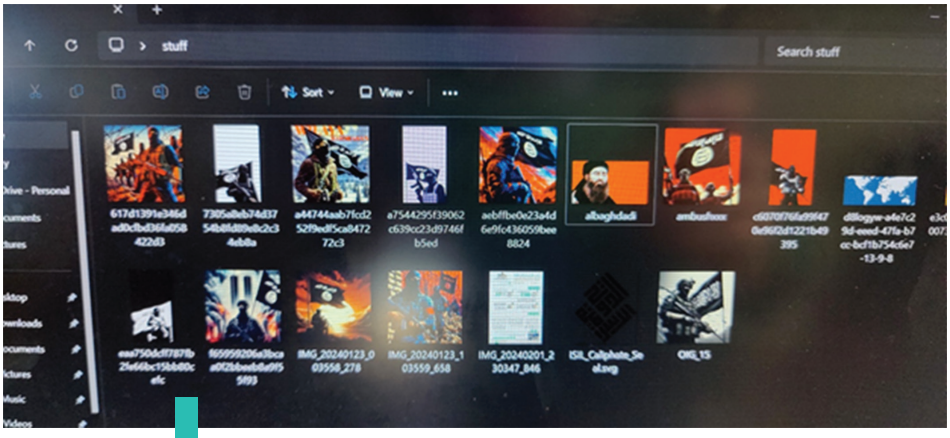

„Islamo valstybės" propagandinė medžiaga, žiūrėta nepilnamečio Lietuvoje. Lietuvoje nustatomi pavieniai nepilnamečių susidomėjimo islamistine propaganda atvejai. Europoje fiksuojamas nepilnamečių, suimtų už islamistinius teroristinius nusikaltimus, skaičiaus augimas.

Teroristiniai išpuoliai Europoje 2025 metais

Terorizmo grėsmė Europai išliks didelė

Europoje islamistinio terorizmo grėsmė išlieka didelė. Pastaruosius keletą metų Europos šalyse teroristai dažniausiai taikosi į žmones viešose vietose: jie veikia „Islamo valstybės" vardu ir nesirinkdami puola atsitiktinius žmones ar jų grupes, kai kurie turi antisemitinių motyvų ir specialiai taikosi į žydus. Absoliuti dauguma teroristų nepalaiko ryšių su teroristine organizacija „Islamo valstybė", tačiau, veikiami jos propagandos, radikalizuojasi internetu ir dažnai anksčiau nebuvo patekę į ES šalių teisėsaugos akiratį. Europos šalyse pastaruoju metu saugumo rizikų kyla iš Centrinės Azijos regiono diasporų, kuriose rėmėjų internetu ieško „Islamo valstybės" padalinys Afganistane „Islamo valstybė – Chorasano provincija".

Lietuvoje sistemingos radikalizmo sklaidos musulmonų bendruomenėse nefiksuojama, tačiau padaugėjus į Lietuvą imigravusių užsieniečių musulmonų, daugiausia iš Centrinės Azijos regiono, tarp jų nustatoma pavienių asmenų, turinčių radikalias pažiūras ar sąsajų su terorizmu. Dėl islamistinės propagandos prieinamumo internete išlieka rizika, kad lengvai įtikinami ar linkę radikalizuotis asmenys Lietuvoje perims radikalias pažiūras ir bus įtraukti į ekstremistinę veiklą, todėl pavienių asmenų išpuolių rizika Lietuvoje neatmestina.

Artimoje perspektyvoje mažai tikėtina, kad Lietuva taps islamistinių teroristų taikiniu, tačiau neatmestini Lietuvoje gyvenančių pavienių radikalizuotų asmenų bandymai skleisti propagandą, kurti ekstremistinių ideologijų rėmėjų grupes, finansuoti teroristines organizacijas.

Grėsmės mūsų šalies saugumui kyla iš skirtingų šaltinių – tai priešiškos šalys, pavieniai veikėjai, įvairios technologijos ir reiškiniai. Pastaraisiais metais priešiškos šalys aktyviai naudojo elektroninės kovos priemones ir bepiločius orlaivius – jie simboliškai atvaizduoti šių metų viršelyje, kuris buvo sukurtas pasitelkiant dirbtinio intelekto įrankį.

Išleido Antrasis operatyvinių tarnybų departamentas prie Krašto apsaugos ministerijos
ir Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas

2026-02-06. Tiražas 950 egz. Užs. Nr. GL-27
Maketavo Krašto apsaugos ministerijos Bendrųjų reikalų departamento
Vaizdinės informacijos skyrius, Totorių g. 25, LT-01121 Vilnius, www.kam.lt
Spausdino Lietuvos kariuomenės Karo kartografijos centras,
Muitinės g. 4, Domeikava, LT-54359 Kauno r.

ISSN 2669-2716

Antrasis operatyvinių tarnybų departamentas (AOTD) prie Krašto apsaugos ministerijos yra krašto apsaugos ministrui pavaldi Krašto apsaugos sistemos (KAS) institucija, vykdanti žvalgybą ir kontržvalgybą gynybos, karinėje-politinėje, karinėje-ekonominėje, karinėje-technologinėje ir karinėje-informacinėje srityse, KAS institucijų veiklos užsienyje srityje, KAS institucijų valstybės ir tarnybos paslaptį sudarančios informacijos apsaugos srityje.

Valstybės saugumo departamentas (VSD) yra Lietuvos Respublikos Seimui ir Respublikos Prezidentui atskaitinga žvalgybos institucija, vykdanti žvalgybą ir kontržvalgybą visuomeninėje, politinėje, ekonominėje, mokslo, technologijų, informacinės veiklos srityse, užtikrinanti Lietuvos diplomatinės tarnybos ir kitų valstybės institucijų, veikiančių užsienyje, saugumą bei valstybės ir tarnybos paslaptį sudarančios informacijos apsaugą.